

Zagrożenie uzależnieniem od seksu internetowego – wybrane uwarunkowania psychospołeczne

RAPORT

**z realizacji projektu badawczego
prowadzonego w ramach Zadania 1 Programu I
zatwierdzonego przez Ministra Zdrowia pod tytułem:**

*„Przeprowadzenie badań naukowych służących pogłębieniu wiedzy w zakresie uzależnień behawioralnych,
w tym hazardu problemowego i patologicznego”*

Umowa nr 72/H/E/2015

Umowa nr 3/HEK/2016

Początek realizacji 02.03.2015
Zakończenie realizacji 30.06.2016

Opracowanie raportu:

Iwona Ulfik-Jaworska
iwonau@kul.pl

Michał Wiechetek
wiechetek@kul.pl

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
al. Raławickie 14, 20-950 Lublin

Spis treści

1. WPROWADZENIE – PODSTAWY TEORETYCZNE	3
2. METODOLOGIA BADANIA	6
2.1. Cel i pytania badawcze	6
2.2. Sposób przeprowadzenia badań	6
2.3. Narzędzia badawcze	8
2.4. Dobór próby badawczej	12
2.5. Opis próby badawczej	13
3. WYNIKI I OPIS PRZEPROWADZONYCH BADAŃ	27
4. WNIOSKI I REKOMENDACJE WYNIKAJĄCE Z PRZEPROWADZONEGO PROJEKTU.....	43
5. WYKAZ ŹRÓDEŁ I PUBLIKACJI WYKORZYSTANYCH PRZY REALIZACJI PROJEKTU....	47

ANEKSY

ANEKS 1 - Narzędzia badawcze

ANEKS 2 - Artykuły naukowe

ANEKS 3 - Zbiór danych

1. WPROWADZENIE – PODSTAWY TEORETYCZNE

Badania naukowe prowadzone na całym świecie oraz praktyka kliniczna pokazują, że korzystanie z seksu internetowego stanowi istotny czynnik rozwoju nałogowego korzystania z internetowych aktywności seksualnych (por. Boies, Cooper, & Osborne, 2004; Delmonico & Griffin, 2010; Döring, 2009; M. D. Griffiths, 2012; Meerkerk, Eijnden, & Garretsen, 2006; Wéry & Billieux, 2015; Aline Wéry & Billieux, 2016; Young, 1998, 2008).

Wskazuje się, iż zaangażowanie w seks internetowy może być zachowaniem ryzykownym, prowadzącym do utraty kontroli i kompulsywnych zachowań ze względu na specyfikę erotyki internetowej czyli anonimowość (*anonymity*), atrakcyjność dostępu (*accessibility*) oraz niewielkie koszty (*affordability*). Cechy te określane są jako „*triple A engine*” czyli „napęd potrójnego A” (Cooper, Delmonico, & Burg, 2000).

Dotychczas prowadzone badania pokazują, że ryzyko uzależnienia od seksu internetowego może być związane z wiekiem odbiorców, płcią oraz innymi cechami psychospołecznymi. Ryzyko to może być szczególnie wysokie w grupie adolescentów i młodych dorosłych, którzy bardzo intensywnie korzystają z sieci oraz jej możliwości, w tym także z erotyki sieciowej (Carroll et al., 2008; Lo & Wei, 2005; Velezmore, Negy, & Livia, 2012; Izdebski, 2012). Jednocześnie istotne znaczenie w tych grupach wiekowych mają czynniki związane z rozwojem psychospołecznym, m.in. kształtowanie własnej tożsamości oraz poszukiwanie bliskich związków i relacji partnerskich, jak również rozwój potrzeb seksualnych. Badania dotyczące korzystania z pornografii przez polskich studentów wskazują, że ponad 20% badanych mężczyzn korzysta z niej kilka razy w tygodniu, a ok. 3% korzysta codziennie (Ulfik-Jaworska, 2012a). Badacze wskazują ponadto, że ryzyko uzależnienia od internetowych aktywności seksualnych jest większe u osób niezamężnych, które częściej wykorzystują sieć do poszukiwania seksualnych i/lub romantycznych partnerów (Cooper et al., 2000).

Badania w zakresie różnic płciowych dosyć zgodnie wskazują, iż mężczyźni istotnie częściej uzależniają się od internetowych aktywności seksualnych niż kobiety (Meerkerk et al., 2006; Shaughnessy, Byers, & Walsh, 2011). Inne grupy szczególnie podatne na uzależnienie od seksu internetowego, to osoby o orientacji homoseksualnej i biseksualnej, ofiary przemocy seksualnej w przeszłości, osoby sfrustrowane i niedowartościowane, osoby zaburzone psychicznie, uzależnione od substancji psychoaktywnych lub uzależnione od seksu poza siecią (Carnes, Delmonico, Griffin, & Moriarty, 2007; Daneback, Ross, & Månsson, 2006; Green, Carnes, Carnes, & Weinman, 2012; Griffiths, 2012; Nowosielski, 2010; Twohig, Crosby, & Cox, 2009; Young, 1998).

Istnieje również związek pomiędzy poczuciem izolacji i osamotnienia a ryzykiem uzależnienia od Internetu, zwłaszcza od seksu internetowego (Yellowlees & Marks, 2007; Yoder, Virden, & Amin, 2005).

Jednocześnie wykazano, że nie wszystkie osoby korzystające z seksu internetowego uzależniają się od tego typu aktywności. Badacze opisują różne typy osób zaangażowanych w internetowe aktywności seksualne, wyróżniając m.in. użytkowników rekreacyjnych, zagrożonych oraz kompulsywnych czyli uzależnionych (Cooper, Delmonico, Griffin-Shelley, & Mathy, 2004).

Uzależnienie od seksu internetowego (*Internet sex addiction*), podobnie jak uzależnienie od Internetu, nie jest opisane w aktualnie obowiązujących klasyfikacjach zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania DSM-V oraz ICD 10. Problem ten wciąż jest dyskutowany i wymaga dalszych badań dotyczących jego specyfiki, dynamiki oraz mechanizmów rozwoju.

Terminologia

Nałogowe korzystanie z seksu internetowego określane jest w literaturze przedmiotu różnymi terminami, na przykład jako „erotomania internetowa”, „uzależnienie od cyberseksu”, „kompulsywny cyberseks”, „uzależnienie od wirtualnego seksu”, „uzależnienie od seksu w Internecie”, „problematyczne (patologiczne) korzystanie z seksu w Internecie” (Dobrowolska, 2008; (Nowosielski, 2010; Waszyńska, 2015). Również w piśmiennictwie anglojęzycznym spotykamy różnorodne określenia tego zjawiska, m.in. „cybersexual addiction”, „virtual sex addiction”, „online sexual problems”, „online sexual compulsivity” „problematic online sexual behavior”, „Internet sex addiction” „compulsive online sexual behavior” „problematic cybersex” (Carnes et al., 2007; Cooper et al., 2004; Griffiths, 2012; Putnam & Maheu, 2000; Wéry & Billieux, 2015; Wéry & Billieux, 2016; Young, 1998). Należy podkreślić, że nie wszystkie z podanych określeń są synonimami i nie wszystkie precyzyjnie oddają istotę omawianego zjawiska.

W realizowanych badaniach oraz w niniejszym raporcie wykorzystujemy następujące terminy:

Internetowe aktywności seksualne (IAS) (*online sexual activities*) - obejmują bardzo szerokie spektrum zachowań o charakterze seksualnym, podejmowanych za pośrednictwem Internetu w celu rozrywkowym, badawczym, komercyjnym, edukacji seksualnej, poszukiwania wsparcia i/lub seksualnych albo romantycznych partnerów (Cooper et al., 2000, 2004, 2001, 2003; Cooper, Morahan-Martin, Mathy, & Maheu, 2002).

Przykładem takich zachowań może być m.in.: poszukiwanie w sieci materiałów dotyczących seksu w celu edukacyjnym, poszukiwanie (oglądanie oraz ściąganie) cyberpornografii dla rozrywki i/lub stymulacji

seksualnej, poszukiwanie partnerów seksualnych w sieci, rozmowy na czatach erotycznych, sexting, zaangażowanie w sieciowe gry erotyczne i pornograficzne (M. Griffiths, 2004).

W podobnym znaczeniu w literaturze przedmiotu pojawiają się również określenia „seks internetowy” (*Internet sex*) oraz „seks w Internecie” (*sex on the Internet*) (M. Griffiths, 2001; M. D. Griffiths, 2012; Mettey, 2003; Young, 2008).

W niniejszym opracowaniu przyjęto, że zakresy wymienionych powyżej określeń są tożsame, dlatego terminy „internetowe aktywności seksualne” oraz „seks internetowy” będą używane zamiennie.

Na potrzeby niniejszych badań przyjęto podział internetowych aktywności seksualnych (IAS) na trzy podtypy:

- a) IAS informacyjne – zorientowane na poszukiwanie informacji dotyczących seksualności;
- b) IAS indywidualne - zorientowane na konsumpcję materiałów erotycznych i pornograficznych;
- c) IAS relacyjne – ukierunkowane na nawiązywanie relacji seksualnej z innymi użytkownikami sieci.

Uzależnienie od seksu internetowego (*Internet sex addiction*) – przyjęto, że uzależnienie od seksu internetowego jest uzależnieniem behawioralnym (podobnie jak patologiczny hazard), prowadzącym do zachowań kompulsywnych (przymusowych), związanych z utratą kontroli nad własnym zaangażowaniem w seks internetowy (Brand, Young, & Laier, 2013; Griffiths, 2012; Young, 2008)

Uzależnienie od seksu internetowego jest uznawane za jeden z podtypów uzależnienia od Internetu (Brand et al., 2013; Young, 2008). Według Griffiths (2001) charakteryzuje się następującymi przejawami:

- a) dominacja zachowania: seks internetowy staje się najważniejszą aktywnością w życiu osoby uzależnionej;
- b) zmienność nastroju: podejmowanie aktywności seksualnej w Internecie przynosi ulgę, odprężenie, podniecenie i in.;
- c) tolerancja: do uzyskania poprzedniego poziomu satysfakcji osoba musi coraz więcej czasu poświęcać na aktywność seksualną w sieci lub poszukiwać coraz ostrzejszych bodźców;
- d) objawy odstawienia: nieprzyjemne odczucia (m.in. dyskomfort, rozdrażnienie, zniechęcenie, wahania nastroju, bóle głowy, drżenie rąk) na skutek ograniczonego dostępu do seksu internetowego;
- e) konflikt: dotyczy zarówno konfliktu z otoczeniem (np. ze współmałżonkiem) jak i przeżywania konfliktów wewnętrznych (dotyczących utraty kontroli nad swoim zachowaniem);
- f) nawrót: po okresie abstynencji osoba powraca do wcześniejszych niekontrolowanych internetowych zachowań seksualnych.

2. METODOLOGIA BADANIA

2.1. Cel i pytania badawcze

Celem przeprowadzonych badań jest poszukiwanie psychospołecznych uwarunkowań ryzyka uzależnienia od seksu internetowego wśród studentów. Badania mają charakter eksploracyjny i ukierunkowane są na uzyskanie odpowiedzi na następujące pytania badawcze:

1. Jaki jest poziom zagrożenia uzależnieniem od seksu internetowego u badanych studentów?
2. Jakie są wzorce korzystania z seksu internetowego i ich związek z poziomem uzależnienia od seksu internetowego?
3. Jakie są różnice płciowe w zakresie wzorców korzystania z seksu internetowego oraz poziomu ryzyka uzależnieniem od tych aktywności?
4. Jakie są psychospołeczne uwarunkowania ryzyka uzależnienia od seksu internetowego u kobiet i mężczyzn?
5. Jaki układ zmiennych psychospołecznych można uznać za czynniki ryzyka oraz czynniki ochraniające w kontekście uzależnienia od seksu internetowego u obu płci?

2.2. Sposób przeprowadzenia badań

Procedura badawcza składała się z dwóch etapów:

Etap 1 - badania pilotażowe

Podczas tego etapu badań na podstawie literatury przedmiotu opracowano wstępne, pilotażowe wersje narzędzi badawczych:

- a) **Skala KIAS** (wersja pilotażowa) – do badania zaangażowania w różne typy internetowych aktywności seksualnych (41 itemów)
- b) **Skala MIAS** (wersja pilotażowa) - do badania motywów podejmowania zachowań seksualnych w sieci (42 itemy)
- c) **Skala IAT_sex_PL** (wersja pilotażowa) – do badania nasilenia objawów uzależnienia od seksu internetowego (20 itemów); opracowana na podstawie Internet Addiction Test K. Young (Young, 1998).

Za pomocą pilotażowych wersji narzędzi przebadano 372 osoby, w tym 207 kobiet (55,6%) i 165 mężczyzn (44,4%). Średnia wieku próby walidacyjnej wynosiła 22,12 lat ($SD=1,68$). Osobami badanymi byli studenci uczelni wyższych z Lublina, Wrocławia i Krakowa. Osoby, które wyraziły zgodę na udział w badaniach otrzymywały w kopercie zestaw kwestionariuszy, który wypełniały indywidualnie, a następnie oddawały ankieterowi. Badania pilotażowe miały na celu redukcję liczby itemów oraz wstępną walidację narzędzi badawczych.

Etap 2 - badania właściwe

Badania właściwe zostały przeprowadzone wśród studentów uczelni wyższych Lublina, Chełma i Zamościa w okresie od 16 października do 20 listopada 2015 r. Przygotowano 503 zestawy kwestionariuszy w białych, nieoznaczonych kopertach. Każdy zestaw zawierał narzędzia opracowane na podstawie badań pilotażowych (KIAS_15, MIAS_15, IAT_sex_PL) oraz pozostałe kwestionariusze zgodne z projektem badawczym, m.in. kwestionariusz osobowy do uzyskania danych socjodemograficznych Skala postaw wobec seksu internetowego (PIAS), Kwestionariusz kompetencji relacyjnych w bliskich związkach, ECR_S (do badania stylów przywiązania w dorosłości), Kwestionariusz Stylów Rodzicielskich oraz Mini-COPE (do badania stylów radzenia sobie ze stresem).

Badania odbywały się w akademikach należących do wybranych uczelni wyższych na terenie województwa lubelskiego, dobór osób do badań był losowy. Badania były anonimowe i dobrowolne. Osoby, które wyraziły zgodę na udział w badaniach otrzymywały w kopercie zestaw kwestionariuszy, który wypełniały indywidualnie, a po umówionym czasie oddawały ankieterowi. Dzięki takiej procedurze badań uzyskano bardzo wysoki wskaźnik zwrotów uzupełnionych kwestionariuszy (97,6%).

Opracowywanie wyników

Odpowiedzi osób badanych zostały zakodowane i wprowadzone do elektronicznej bazy danych. Analizy statystyczne uzyskanych wyników zostały przeprowadzone przy użyciu programu IBM SPSS Wersja 23. W celu wykrycia istotnych zależności pomiędzy badanymi zmiennymi oraz uzyskania odpowiedzi na postawione pytania badawcze wykorzystano następujące statystyki, odpowiednio dobrane do rodzaju skal pomiarowych oraz ich specyficznych parametrów (por. Ferguson i Takane, 2007) :

- a) Statystyki opisowe pozwalające poznać specyfikę rozkładu analizowanych zmiennych: częstość, procent, wartość minimalna i maksymalna, mediana, średnia, odchylenie standardowe;
- b) Współczynnik korelacji r-Pearsona pozwalający oszacować siłę i kierunek związku pomiędzy dwiema zmiennymi;

- c) Test istotności różnic dla współczynników korelacji z wykorzystaniem transformacji Fishera.
- d) Analiza skupień metodą k-średnich;
- e) Jednoczynnikowa analiza wariancji oraz testy post-hoc;
- f) Statystyki pozwalające na porównanie wyników w dwóch wyodrębnionych grupach: test t-Studenta wraz z testami do oceny jednorodności wariancji;
- g) Test χ^2 ;
- h) Analizę regresji.

2.3. Narzędzia badawcze

Kwestionariusz osobowy – służy do uzyskania danych socjodemograficznych (wiek, płeć, miejscowość pochodzenia, uczelnia, rok studiów, ocena wyników w nauce, orientacja seksualna) oraz kontrolowania innych zmiennych takich jak np. poczucie wsparcia ze strony rodziny oraz znajomych, zadowolenie z aktualnego związku, ocena atrakcyjności fizycznej i in.

Kwestionariusz „Korzystanie z Internetu” – zestaw pytań dotyczących czasu poświęcanego na korzystanie z Internetu oraz aktywności podejmowanych w sieci. Kwestionariusz został opracowany na potrzeby niniejszego projektu.

Kwestionariusz „Doświadczenia seksualne” – opracowany na potrzeby niniejszego projektu zestaw pytań dotyczących doświadczeń seksualnych, inicjacji seksualnej, liczby partnerów seksualnych oraz korzystania z materiałów pornograficznych.

Kwestionariusz Stylów Rodzicielskich – kwestionariusz powstał na podstawie *Parental Style Inventory* (PSI-II, oprac. na podstawie Darling & Toyokawa, 1997). Na potrzeby projektu kwestionariusz został przetłumaczony na j. polski. Służy do badania stylów rodzicielskich matki i ojca. Składa się z 15 twierdzeń, za pomocą których badany ocenia oddzielnie zachowania matki i zachowania ojca. W skład kwestionariusza wchodzi 3 podskale po 5 itemów każda: 1) ciepło emocjonalne, 2) wymagania, 3) udzielanie autonomii. Format odpowiedzi opiera się na 5-punktowej skali Likerta (1 - zdecydowanie nie zgadzam się, 5 – zdecydowanie zgadzam się). Współczynniki α -Cronbacha wynosiły odpowiednio dla poszczególnych podskal w wersji oryginalnej: ciepło emocjonalne 0,74; wymagania, 0,72; udzielanie autonomii 0,75.

Kwestionariusz Kompetencji Relacyjnych w Bliskich Związkach (Palus, 2010) – służy do badania umiejętności związanych z budowaniem intymnej więzi z osobą przeciwnej płci, w tym tworzenia, rozwijania i utrzymywania związków. Pozwala na pomiar następujących zmiennych: 1) zachowania bliskości fizycznej i psychicznej, 2) zachowania imponujące, 3) zachowania na rzecz siebie w związku, 4) zachowania na rzecz partnera i związku; 5) zachowania pojednawcze, 6) zachowania seksualne. Kwestionariusz składa się z 54 pytań do których dołączono 10 stopniową skalę odpowiedzi (1 - zdecydowanie trudne, 10 - zdecydowanie łatwe), na której osoby badane dokonują oceny trudności, z jaką podejmują dane zachowanie lub działanie. Wynik ogólny, będący sumą punktów uzyskanych we wszystkich podskalach stanowi uogólniony wskaźnik kompetencji relacyjnych. Współczynniki zgodności wewnętrznej α -Cronbacha w badaniach młodych dorosłych dla poszczególnych podskal osiągnęły wartości od 0,80 do 0,84 (Palus, 2010).

Kwestionariusz ECR-S (*Experiences in Close Relationships - Short Form*, autorstwa Wei, Russell, Mallinckrodt, & Vogel, 2007) służy do pomiaru stylu przywiązania w dorosłości. Na potrzeby projektu wykorzystano polski przekład kwestionariusza opracowany przez Półtorak (2013). Składa się z dwóch skal, mierzących niezależne wymiary stylu przywiązania: 1) lęk przed odrzuceniem oraz 2) unikanie intymności. Lęk przed odrzuceniem definiowany jest jako strach przed byciem odrzuconym lub porzuconym, połączony z silną potrzebą akceptacji ze strony innych oraz dystresem przeżywanym w sytuacjach, kiedy partner romantyczny jest niedostępny. Unikanie intymności definiowane jest jako strach przed zależnością i bliskością. Łącznie narzędzie składa się z 12 pozycji – po 6 w każdej ze skal. Odpowiedzi udzielane są na 7-punktowej skali, od „zdecydowanie się nie zgadzam” do „zdecydowanie się zgadzam”. W badaniach Półtorak (2013) współczynniki α -Cronbacha wynosiły odpowiednio: 0,64 dla skali Lęk przed odrzuceniem i 0,79 dla skali Unikanie intymności.

Kwestionariusz Internetowych Aktywności Seksualnych (KIAS_15) - został opracowany na potrzeby niniejszego projektu. Służy do pomiaru zaangażowania w internetowe aktywności seksualne w okresie minionych 3 miesięcy. Podczas konstrukcji kwestionariusza przygotowano wstępną pulę 41 itemów opisujących różne zachowania o charakterze seksualnym realizowane za pośrednictwem internetu. Następnie za pomocą pilotażowej wersji kwestionariusza przeprowadzono badania wśród studentów. W wyniku eksploracyjnej analizy czynnikowej wyodrębniono 3 czynniki, wyjaśniające łącznie 76,9 % wariancji. Do każdego czynnika wybrano po 5 itemów, które uzyskały najwyższe ładunki czynnikowe.

- 1) Czynniki I - **IAS indywidualne** – opisuje zachowania ukierunkowane na indywidualne korzystanie z materiałów erotycznych i pornograficznych dostępnych w sieci (np. odwiedzanie stron internetowych zawierających treści erotyczne).
- 2) Czynniki II – **IAS relacyjne** – opisuje zachowania ukierunkowane na nawiązywanie erotycznych relacji (interakcji) z innymi osobami za pośrednictwem sieci (np. przesyłanie innym osobom zdjęć charakteru erotycznym).
- 3) Czynniki III - **IAS informacyjne** – opisuje zachowania ukierunkowane na zdobywanie informacji dotyczących życia seksualnego oraz relacji intymnych (np. szukanie w Sieci informacji z zakresu seksuologii). Uzyskano wysokie wskaźniki rzetelności (spójności wewnętrznej) dla poszczególnych podskal (IAS indywidualne $\alpha = 0,933$, IAS relacyjne $\alpha = 0,949$; IAS informacyjne - $\alpha = 0,862$).

Kwestionariusz KIAS składa się z 15 itemów, po 5 dla każdej podskali. Format odpowiedzi opiera się na 7-punktowej skali Likerta (1 = nigdy, a 7 = codziennie).

Kwestionariusz Postaw wobec Internetowych Aktywności Seksualnych (PIAS) – został przygotowany na potrzeby niniejszego projektu na podstawie skal opracowanych przez Byers & Shaughnessy, (2014). Służy do badania postaw wobec internetowych aktywności informacyjnych, indywidualnych i relacyjnych. Do pomiaru postaw wykorzystano technikę dyferencjału semantycznego. Każdy z trzech typów internetowych aktywności seksualnych (IAS indywidualne, IAS relacyjne, IAS informacyjne) jest oceniany niezależnie na 10 skalach (moralnie właściwe – moralnie niewłaściwe; złe – dobre; nieprzyjemne – przyjemne; negatywne – pozytywne; bezwartościowe – wartościowe; normalne – nienormalne; niezdrowe – zdrowe; pomocne – szkodliwe; niekorzystne – korzystne; czyste – nieczyste).

Kwestionariusz Motywacji Internetowych Aktywności Seksualnych (MIAS_15) – został opracowany na potrzeby niniejszego projektu. Służy do pomiaru nasilenia motywacji osoby badanej do podejmowania internetowych aktywności seksualnych. Podczas konstrukcji kwestionariusza przygotowano wstępną pulę 42 itemów opisujących różne powody podejmowania zachowań seksualnych za pośrednictwem internetu. Każde twierdzenie rozpoczyna się słowami: „Podejmowałem/łam zachowania seksualne w sieci, ponieważ”, po których opisane są różne motywy podejmowania tego typu zachowań, np. „potrzebowałem/łam rozrywki”, „poszukiwałem/łam informacji na temat seksu”, „poszukiwałem/łam partnera życiowego”.

Za pomocą pilotażowej wersji kwestionariusza przeprowadzono badania wśród studentów. W wyniku eksploracyjnej analizy czynnikowej (Metoda głównych składowych, rotacja Oblimin z normalizacją Kaisera) wyodrębniono 3 czynniki, wyjaśniające łącznie 76,8 % wariancji. Do każdego czynnika wybrano po 5 itemów, które uzyskały najwyższe ładunki czynnikowe.

- 1) Czynniki I – „**regulowanie emocji**” - opisuje motywów związane z odreagowywaniem negatywnych emocji lub ukierunkowane na dostarczanie pozytywnych doznań poprzez zachowania seksualne w sieci (np. „zależało mi na doznawaniu podniecenia seksualnego”, „chciałem/łam się zrelaksować”).
- 2) Czynniki II – „**poszukiwanie partnera**” – zawiera motywów ukierunkowane na nawiązywanie relacji intymnych (np. „poszukiwałem/łam osoby, z którą mógł(a)bym stworzyć udany związek poza Siecią”).
- 3) Czynniki III – „**edukacja seksualna**” – opisuje motywów związane z poszukiwaniem informacji dotyczących seksualności oraz pogłębianiem swojej wiedzy na temat zachowań seksualnych (np. „poszukiwałem/łam informacji na temat rozwiązywania problemów seksualnych”). Dla poszczególnych podskal uzyskano wysokie wskaźniki spójności wewnętrznej mierzonej współczynnikiem α Crombacha (czynnik I $\alpha = 0,943$, czynnik II $\alpha = 0,929$; czynnik III $\alpha = 0,876$).

Kwestionariusz MIAS_15 składa się z 15 itemów, po 5 itemów w każdej z podskal. Format odpowiedzi opiera się na 7-punktowej skali Likerta (1 = całkowicie fałszywe, a 7 = całkowicie prawdziwe).

Kwestionariusz Uzależnienia od Seksu Internetowego (IAT_sex_PL) – powstał na podstawie kwestionariusza Internet Addiction Test (IAT, Young, 1998), który diagnozuje 8 symptomów uzależnienia (na podstawie kryteriów uzależnienia od hazardu w DSM-IV: silne zaabsorbowanie Internetem, wzmagająca się potrzeba coraz dłuższego przebywania on-line, powtarzające się, nieudane próby kontroli własnego korzystania z Internetu, pojawianie się silnych negatywnych emocji w sytuacji ograniczania używania Internetu, kłamanie i ukrywanie informacji na temat własnego korzystania z Internetu, regulowanie emocji poprzez aktywność internetową).

Kwestionariusz uzależnienia od seksu internetowego składa się z 20 itemów zaczerpniętych z IAT, które zostały przetłumaczone i przeformułowane tak, aby odnosiły się do korzystania z seksu internetowego. Podobną procedurę konstrukcji narzędzia do pomiaru uzależnienia od seksu internetowego z powodzeniem wykorzystali również badacze z Niemiec i Francji (Brand et al., 2011; Laier, Pawlikowski, Pekal, Schulte, & Brand, 2013; Wéry, Burnay, Karila, & Billieux, 2015).

Format odpowiedzi opiera się na 5-punktowej skali Likerta (1 = nigdy, a 5 = bardzo często). Rozpiętość wyników mieści się w granicach od 20 do 100 pkt. Na podstawie badań pilotażowych wśród studentów wykazano wysoką rzetelność kwestionariusza IAT_sex_PL (wskaźnik rzetelności dla 20 itemów $\alpha = 0,944$).

Zgodnie z propozycją K. Young (1998) uznano, że wyniki ogólne mieszczące się w przedziale od 20 do 39 pkt. wskazują na rekreacyjne korzystanie z seksu internetowego, wyniki między 40 a 69 wskazują na korzystanie ryzykowne, natomiast wyniki od 70 do 100 wskazują na korzystanie nałogowe.

Kwestionariusz Mini - COPE (Carver, adaptacja polska Juczyński i Ogińska-Bulik, 2009) – służy do pomiaru dyspozycyjnego radzenia sobie, tj. oceny typowych sposobów reagowania w sytuacjach doświadczania silnego stresu. Składa się z 28 stwierdzeń wchodzących w skład 14 strategii (po 2 twierdzenia w każdej strategii) obejmujących: (1) aktywne radzenie sobie, (2) planowanie, (3) pozytywne przewartościowanie, (4) akceptacja, (5) poczucie humoru, (6) zwrot ku religii, (7) poszukiwanie wsparcia emocjonalnego, (8) poszukiwanie wsparcia instrumentalnego, (9) zajmowanie się czymś innym, (10) zaprzeczanie, (11) wyładowanie, (12) zażywanie substancji psychoaktywnych, (13) zaprzestanie działania, (14) obwinianie siebie. Badany ustosunkowuje się do każdego twierdzenia na skali od 0 (prawie nigdy tak nie postępuję) do 3 (prawie zawsze tak postępuję).

2.4. Dobór próby badawczej

Badaniami zostali objęci studenci wybranych uczelni wyższych na terenie województwa lubelskiego. Udział w badaniu był dobrowolny. Ankieterami byli przeszkoleni studenci psychologii KUL. Badania prowadzone były na terenie uczelni oraz domów studenckich. Warunkiem udziału w badaniach był minimalny wiek 18 lat lub więcej oraz bycie studentem uczelni wyższej z terenu województwa lubelskiego.

Po rozdaniu 503 zestawów kwestionariuszy, do ankieterów wróciło 493 zestawów, z czego 37 pominięto w dalszych analizach statystycznych z powodu nierzetelnego wypełnienia lub braków znaczącej części odpowiedzi. Ostatecznie **do dalszych analiz przyjęto 456 zestawów**. Mniejsze liczebności w niektórych analizach statystycznych wynikają z systemowych braków danych, czyli braku odpowiedzi osób badanych na określone pytania. Z uwagi na specyfikę problematyki badawczej i wrażliwość społeczną mierzonych zmiennych zrezygnowano z uzupełniania braków danych przy pomocy standardowych procedur statystycznych. Charakterystykę osób badanych przedstawiono poniżej.

2.5. Opis próby badawczej w badaniach właściwych

Tabela 1. Wiek osób badanych

	N	Minimum	Maksimum	Średnia	Odchylenie standardowe
wiek	456	18	34	21,39	1,942

Źródło: opracowanie własne

Wiek osób badanych mieścił się w granicach od 18 do 34 lat. Średnia wieku w badanej grupie wynosiła 21,39 lat przy odchyleniu standardowym wynoszącym 1,942.

Tabela 2. Płeć osób badanych

		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	kobiety	273	59,9	60,0	60,0
	mężczyźni	182	39,9	40,0	100,0
	Ogółem	455	99,8	100,0	
Braki danych	Systemowe braki danych	1	,2		
Ogółem		456	100,0		

Źródło: opracowanie własne

W badanej grupie przeważały kobiety (59,9%). Mężczyźni stanowili 39,9% respondentów.

Tabela 3. Orientacja seksualna osób badanych

		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	heteroseksualna	432	94,7	95,8	95,8
	homoseksualna	8	1,8	1,8	97,6
	biseksualna	11	2,4	2,4	100,0
	Ogółem	451	98,9	100,0	
Braki danych	Systemowe braki danych	5	1,1		
Ogółem		456	100,0		

Źródło: opracowanie własne

Zdecydowana większość badanych (94%) posiadała orientację heteroseksualną, jedynie 1,8% osób deklaroowało orientację homoseksualną, a 2,4% orientację biseksualną.

Tabela 4. Miejscowość pochodzenia osób badanych

		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
	wieś	257	56,1	56,4	56,4
	miasto do 20 tys.	56	12,3	12,3	68,6
	miasto 21-100 tys.	95	20,8	20,8	89,5
	miasto 101-500 tys.	33	7,2	7,2	96,7
	miasto pow. 500 tys.	15	3,3	3,3	100,0
	Ogółem	456	100,0	100,0	

Źródło: opracowanie własne

Ponad połowa badanych (56%) pochodziła z terenów wiejskich. Z miast do 100 tys. mieszkańców pochodziło 33% badanych, a co dziesiąta osoba wychowywała się w dużym mieście pow. 101 tys. mieszkańców.

Tabela 5. Struktura rodziny pochodzenia osób badanych

		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	Rodzin pełna biologiczna	419	91,9	91,9	92,1
	Rodzina niepełna – z matką	21	4,6	4,6	96,5
	Rodzina niepełna – z ojcem	3	,7	,7	97,1
	Rodzina zrekonstruowana	5	1,1	1,1	98,2
	Inna sytuacja	8	1,8	1,8	100,0
	Ogółem	456	100,0	100,0	

Źródło: opracowanie własne

W zdecydowanej większości badani studenci pochodzili z rodzin pełnych (92%). Rodziny niepełne reprezentowało 5 % osób.

Tabela 6. Ocena jakości małżeństwa rodziców

		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	Bardzo nieudane	26	5,7	5,7	5,7
	Raczej nieudane	51	11,2	11,2	17,0
	Przeciętne	70	15,4	15,4	32,4
	Raczej udane	136	29,8	30,0	62,3
	Bardzo udane	160	35,1	35,2	97,6
	Nie dotyczy	11	2,4	2,4	100,0
	Ogółem	454	99,6	100,0	
Braki danych	Systemowe braki danych	2	,4		
Ogółem		456	100,0		

Źródło: opracowanie własne

Badani wysoko ocenili jakość małżeństwa swoich rodziców. Powyżej 65% badanych wskazało, że małżeństwo ich rodziców jest „raczej udane” albo „bardzo udane”. Natomiast prawie 6% badanych pochodziło z rodzin, gdzie małżeństwo rodziców postrzegane jako było bardzo nieudane.

Tabela 7. Miasto studiowania

		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	Chełm	24	5,3	5,3	5,3
	Lublin	418	91,6	91,6	96,9
	Zamość	14	3,1	3,1	100,0
	Ogółem	456	100,0	100,0	

Źródło: opracowanie własne

Tabela 8. Rodzaj uczelni, w której studiowali badani

		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	Katolicki Uniwersytet Lubelski	2	,4	,4	,4
	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa	27	5,9	5,9	6,4
	Politechnika Lubelska	95	20,8	20,8	27,2
	Uniwersytet Medyczny	51	11,2	11,2	38,4
	UMCS	118	25,9	25,9	64,3
	Uniwersytet Przyrodniczy	149	32,7	32,7	96,9
	Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji	3	,7	,7	97,6
	Wyższa Szkoła Handlowa	6	1,3	1,3	98,9
	Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji	5	1,1	1,1	100,0
	Ogółem	456	100,0	100,0	

Źródło: opracowanie własne

Osoby badane w większości studiowały w Lublinie (92%), pozostałe osoby w Chełmie i Zamościu. Wśród badanych najwięcej było studentów Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie (33%) oraz Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej (26%).

Tabela 9. Tryb studiowania osób badanych

	Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
dzienne	443	97,1	97,1	97,1
zaoczne	11	2,4	2,4	99,6
wieczorowe	2	,4	,4	100,0
ogółem	456	100,0	100,0	

Źródło: opracowanie własne

Tabela 10. Rok studiów

		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	I rok	114	25,0	25,2	25,2
	II rok	93	20,4	20,5	45,7
	III rok	94	20,6	20,8	66,4
	IV rok (lub I rok drugiego stopnia)	82	18,0	18,1	84,5
	V rok (lub II rok drugiego stopnia)	59	12,9	13,0	97,6
	VI rok	11	2,4	2,4	100,0
	Ogółem	453	99,3	100,0	
Braki danych	Systemowe braki danych	3	,7		
Ogółem		456	100,0		

Źródło: opracowanie własne

Większość badanych studiowała na studiach dziennych (97%). Co czwarty badany był studentem I roku, a po 20% studiowało na II i III roku.

Tabela 11. Ocena swoich wyników w nauce

	Jak oceniasz Twoje dotychczasowe wyniki i osiągnięcia w nauce podczas studiów?	Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	1 Bardzo niskie	2	,4	,4	,4
	2 Raczej niskie	12	2,6	2,6	3,1
	3 Nieco poniżej przeciętnej	15	3,3	3,3	6,4
	4 Przeciętne w porównaniu do innych osób na roku	138	30,3	30,4	36,8
	5 Nieco powyżej przeciętnej	167	36,6	36,8	73,6
	6 Raczej wysokie	107	23,5	23,6	97,1
	7 Bardzo wysokie	13	2,9	2,9	100,0
	Ogółem	454	99,6	100,0	
Braki danych	Systemowe braki danych	2	,4		
Mediana		4,846			

Źródło: opracowanie własne

Badani stosunkowo wysoko ocenili swoje wyniki w nauce. Większość studentów (63%) wskazywało, że osiąga wyniki nieco powyżej przeciętnej, raczej wysokie lub bardzo wysokie.

Tabela 12. Łączenie studiowania z pracą zarobkową

		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	tylko się uczę i nie pracuję	366	80,3	80,8	80,8
	uczę się i pracuję	87	19,1	19,2	100,0
	ogółem	453	99,3	100,0	
Braki danych	Systemowe braki danych	3	,7		
Ogółem		456	100,0		

Źródło: opracowanie własne

Prawie co piąta badana osoba (19%) deklarowała, że swoje studia łączy z pracą zarobkową. Badani studenci w zdecydowanej większości (80%) nie pracowali podczas studiów.

Statystyki opisowe charakteryzujące relacje badanych studentów z innymi osobami

Tabela 13. Zadowolenie z relacji rówieśniczych

W jakim stopniu jesteś zadowolony ze swoich kontaktów z koleżankami i kolegami na studiach?		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	1 Bardzo niezadowolony	3	,7	,7	,7
	2 Niezadowolony	9	2,0	2,0	2,6
	3 Raczej niezadowolony	26	5,7	5,7	8,4
	4 Trudno ocenić	44	9,6	9,7	18,0
	5 Raczej zadowolony	135	29,6	29,7	47,7
	6 Zadowolony	151	33,1	33,2	80,9
	7 Bardzo zadowolony	87	19,1	19,1	100,0
	Ogółem	455	99,8	100,0	
Braki danych	Systemowe braki danych	1	,2		
Mediana		5,545			

Źródło: opracowanie własne

Większość badanych studentów pozytywnie ocenia swoje relacje z rówieśnikami. Jedynie 8% osób deklarowało, że są niezadowoleni z kontaktów ze swoimi koleżankami i kolegami.

Tabela 14. Ocena wsparcia ze strony rodziny

W jakim stopniu możesz liczyć na pomoc (wsparcie) Twojej rodziny (krewnych), kiedy jesteś w trudnej sytuacji (materialnej, emocjonalnej)		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	1 wcale	2	,4	,4	,4
	2 sporadycznie	7	1,5	1,5	2,0
	3 rzadko	10	2,2	2,2	4,2
	4 czasami	35	7,7	7,7	11,9
	5 często	62	13,6	13,7	25,6
	6 przeważnie	91	20,0	20,0	45,6
	7 zawsze	247	54,2	54,4	100,0
	Ogółem	454	99,6	100,0	
Braki danych	Systemowe braki danych	2	,4		
Mediana		6,388			

Źródło: opracowanie własne

Tabela 15. Ocena wsparcia ze strony przyjaciół

W jakim stopniu możesz liczyć na pomoc (wsparcie) Twoich przyjaciół (znajomych), kiedy jesteś w trudnej sytuacji (materialnej, emocjonalnej)?		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	1 wcale	9	2,0	2,0	2,0
	2 sporadycznie	7	1,5	1,5	3,5
	3 rzadko	10	2,2	2,2	5,7
	4 czasami	68	14,9	15,0	20,8
	5 często	88	19,3	19,4	40,2
	6 przeważnie	145	31,8	32,0	72,2
	7 zawsze	126	27,6	27,8	100,0
	Ogółem	453	99,3	100,0	
Braki danych	Systemowe braki danych	3	,7		
Mediana		5,760			

Źródło: opracowanie własne

Osoby badane w zdecydowanej większości mają poczucie dużego wsparcia ze strony zarówno swojej rodziny jak i znajomych. Deklarują, że na większe wsparcie mogą liczyć ze strony członków rodziny – co druga osoba wskazuje, że **zawsze** otrzyma od nich pomoc w trudnej sytuacji. Jednocześnie 60% badanych studentów może **zawsze** albo **przeważnie** liczyć na pomoc przyjaciół lub znajomych.

Tabela 16. Pozostawanie w związku partnerskim (aktualnie)

Czy aktualnie jesteś w bliskim związku?		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	Brak związku	145	31,8	40,7	40,7
	Związek heteroseksualny	204	44,7	57,3	98,0
	Związek homoseksualny	7	1,5	2,0	100,0
	Ogółem	356	78,1	100,0	
Braki danych	Systemowe braki danych	100	21,9		
Ogółem		456	100,0		

Źródło: opracowanie własne

Prawie 45% badanych deklaruje, że aktualnie jest w bliskim związku z osobą płci przeciwnej, natomiast 1,5% jest w związku z osobą tej samej płci. Prawie co trzecia osoba nie jest w żadnym związku.

Tabela 17. Charakter związku partnerskiego

		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	Małżeństwo	7	1,5	3,3	3,3
	Związek nieformalny - zamieszkujący ze sobą	36	7,9	16,9	20,2
	Związek nieformalny – bez wspólnego zamieszkiwania	165	36,2	77,5	97,7
	Krótkotrwała relacja seksualna – poza siecią	3	,7	1,4	99,1
	Krótkotrwała relacja seksualna w sieci	1	,2	,5	99,5
	Inny	1	,2	,5	100,0
	Ogółem	213	46,7	100,0	
Braki danych	Systemowe braki danych	243	53,3		
Ogółem		456	100,0		

Źródło: opracowanie własne

Tabela 18. Czas trwania związku (w miesiącach)

	N	Minimum	Maksimum	Średnia	Odchylenie standardowe	Mediana
Ważne	213	0,5	108	26,39	23,00	19,87
Braki danych	243					

Źródło: opracowanie własne

Badani najczęściej pozostawali w związku partnerskim nieformalnym i nie zamieszkiwali ze sobą (36% wszystkich badanych). Osoby badane najczęściej były w związkach, które trwały ponad 1,5 roku.

Tabela 19. Czas pozostawania bez związku (w miesiącach)

	N	minimum	maksimum	średnia	odchylenie standardowe	mediana
Ważne	143	0	276	19,34	41,7	10,20
Braki danych	313					

Źródło: opracowanie własne

Osoby, które nie pozostawały a żadnym związku partnerskim, były singlami od 10 miesięcy do 1,5 roku.

Tabela 20. Poziom zadowolenia ze związku

		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	2 Niezadowolony/na	2	,4	,9	,9
	3 Raczej niezadowolony/na	3	,7	1,4	2,3
	4 Trudno ocenić	8	1,8	3,7	6,1
	5 Raczej zadowolony/na	19	4,2	8,9	15,0
	6 Zadowolony/na	83	18,2	38,8	53,7
	7 Bardzo zadowolony/na	99	21,7	46,3	100,0
	Ogółem	214	46,9	100,0	
Braki danych	Systemowe braki danych	242	53,1		
Ogółem		456	100,0		
Mediana		6,368			

Źródło: opracowanie własne

Osoby, które były w związku partnerskim, najczęściej wskazywały, że są z niego bardzo zadowolone (46%) lub zadowolone (39%).

Tabela 21. Poziom zadowolenia z życia seksualnego w aktualnym związku

		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	1 Bardzo niezadowolony/na	2	,4	1,0	1,0
	2 Niezadowolony/na	1	,2	,5	1,4
	3 Raczej niezadowolony/na	6	1,3	2,9	4,3
	4 Trudno ocenić	23	5,0	11,0	15,2
	5 Raczej zadowolony/na	20	4,4	9,5	24,8
	6 Zadowolony/na	61	13,4	29,0	53,8
	7 Bardzo zadowolony/na	84	18,4	40,0	93,8
	0 Nie dotyczy	13	2,9	6,2	100,0
	Ogółem	210	46,1	100,0	
Braki danych	Systemowe braki danych	246	53,9		
Ogółem		456	100,0		
Mediana		6,310			

Źródło: opracowanie własne

Osoby badane oceniły również wysoko poziom swojego zadowolenia z życia seksualnego w aktualnym związku. Większość studentów pozostających w związku wskazało, że są bardzo zadowoleni lub zadowoleni z jakości życia seksualnego.

Tabela 22. Ocena własnej atrakcyjności fizycznej

Jak oceniasz swoją atrakcyjność fizyczną?		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	1 bardzo niezadowolony/na	5	1,1	1,1	1,1
	2 niezadowolony/na	24	5,3	5,3	6,4
	3 raczej niezadowolony/na	50	11,0	11,1	17,5
	4 trudno ocenić	85	18,6	18,8	36,3
	5 raczej zadowolony/na	140	30,7	31,0	67,3
	6 zadowolony/na	114	25,0	25,2	92,5
	7 bardzo zadowolony/na	34	7,5	7,5	100,0
	Ogółem	452	99,1	100,0	
Braki danych	Systemowe braki danych	4	,9		
Ogółem		456	100,0		
Mediana		4,929			

Źródło: opracowanie własne

Badani stosunkowo wysoko oceniają swoją atrakcyjność fizyczną. Ponad 63% badanych jest w **zadowolona** w różnym stopniu ze swojego wyglądu. Natomiast 17 % badanych studentów ujawnia różny stopień **niezadowolona** ze swojego wyglądu.

Tabela 23. Ocena własnych kompetencji seksualnych

Jak oceniasz swoje umiejętności, kompetencje w zakresie bycia dobrym partnerem seksualnym		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	1 Bardzo nisko	8	1,8	1,8	1,8
	2 Raczej nisko	9	2,0	2,1	3,9
	3 Nieco poniżej przeciętnej	5	1,1	1,1	5,0
	4 Przeciętnie	119	26,1	27,3	32,3
	5 Nieco powyżej przeciętnej	99	21,7	22,7	55,0
	6 Raczej wysoko	148	32,5	33,9	89,0
	7 Bardzo wysoko	48	10,5	11,0	100,0
	Ogółem	436	95,6	100,0	
Braki danych	Systemowe braki danych	20	4,4		
Ogółem		456	100,0		
Mediana		5,223			

Źródło: opracowanie własne

Badani wysoko oceniają także poziom swoich kompetencji seksualnych. Około 64% studentów wskazuje, że ich umiejętności w zakresie bycia dobrym partnerem seksualnym są powyżej przeciętnej, raczej wysokie lub bardzo wysokie. Jedynie 5% badanych ocenia te umiejętności na poziomie poniżej przeciętnej, raczej nisko lub bardzo nisko.

Korzystanie z Internetu

Tabela 24. Częstotliwość korzystania z Internetu

		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	kilka razy dziennie	429	94,1	94,9	94,9
	raz dziennie	19	4,2	4,2	99,1
	od 3 do 6 razy w tygodniu	3	,7	,7	99,8
	od 1 do 2 razy w tygodniu	1	,2	,2	100,0
	Ogółem	452	99,1	100,0	
Braki danych	Systemowe braki danych	4	,9		
Ogółem		456	100,0		

Źródło: opracowanie własne

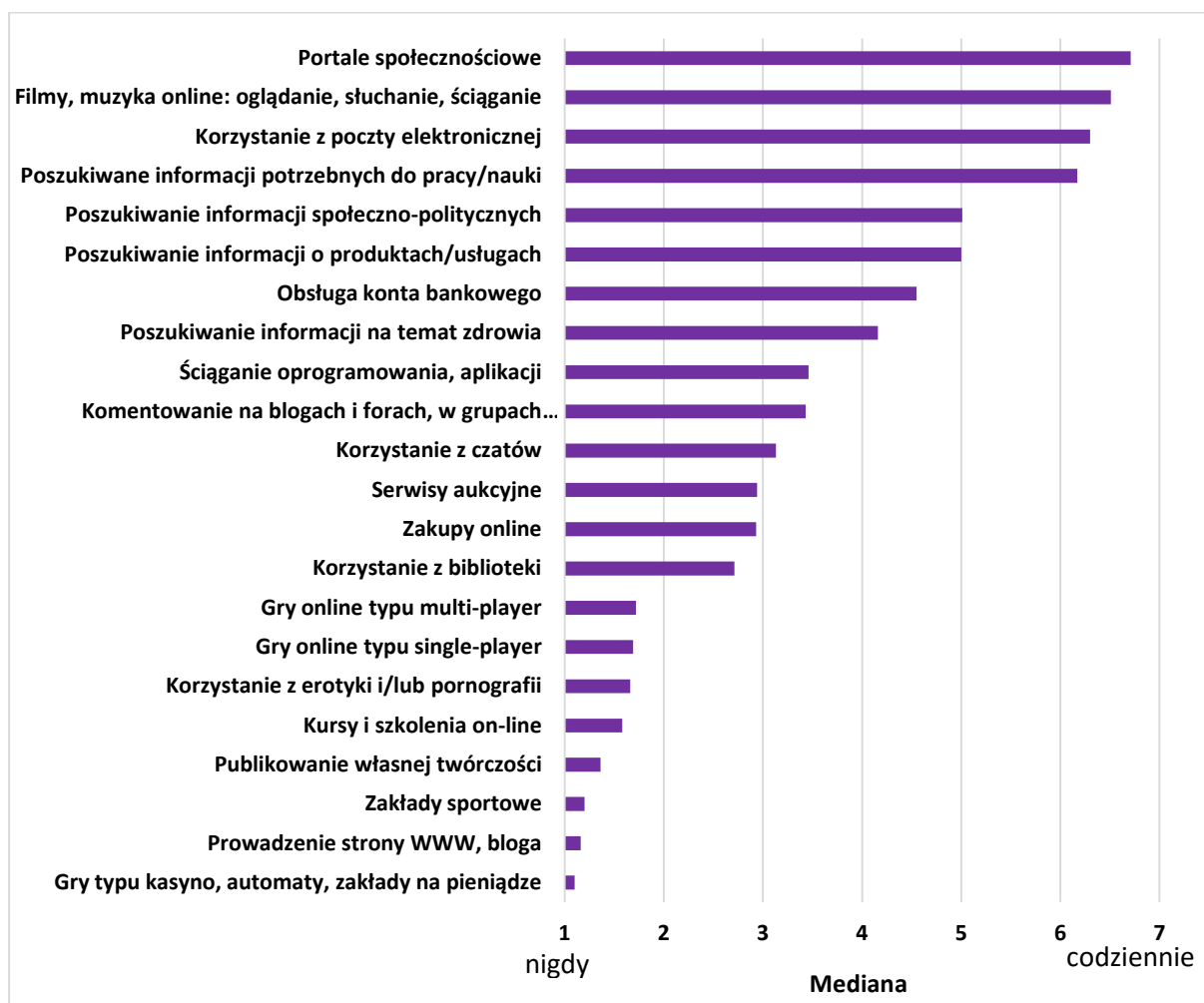
Analizy pokazują, że badani bardzo intensywnie korzystają z Internetu. Prawie wszyscy badani studenci logowali się do sieci kilka razy dziennie lub raz dziennie (99%).

Tabela 25. Czas poświęcany na korzystanie z Internetu w ciągu doby i w ciągu tygodnia

		N	minimum	maksimum	średnia	odchylenie standardowe
Ilość czasu poświęcanego na korzystanie z Internetu w ciągu doby (w godz.)	Ważne	450	1	24	4,48	2,729
	Braki danych	6				
Ilość czasu poświęcanego na korzystanie z Internetu w ciągu tygodnia (w godz.)	Ważne	443	3	168	30,78	19,835
	Braki danych	13				

Źródło: opracowanie własne

Czas poświęcany na korzystanie z Internetu był bardzo zróżnicowany w badanej grupie. W ciągu doby studenci korzystali średnio przez 4,5 godz. a w ciągu tygodnia przez ok. 31 godz.

Wykres 1. Częstotliwość podejmowania różnych aktywności w Internecie przez badaną grupę studentów

Porównanie korzystania z różnych aktywności oraz usług w sieci pozwala opisać charakterystyczny profil studiującego internauty. W badanej grupie studentów codziennie lub prawie codziennie podejmowane były aktywności ukierunkowane na komunikację z innymi (korzystanie z portali społecznościowych i poczty elektronicznej), poszukiwanie rozrywki (słuchanie muzyki lub oglądanie filmów online) oraz poszukiwanie informacji potrzebnych do nauki.

Doświadczenia seksualne osób badanych

Wykres 2. Rozkład odpowiedzi na pytanie: „Czy kiedykolwiek miałeś/łaś stosunek seksualny?”

Wykres 3. Rozkład odpowiedzi na pytanie: „Czy kiedykolwiek miałeś/łaś stosunek seksualny z osobą zapoznaną w Internecie?”

W badanej grupie 64% badanych deklaruje, że jest po inicjacji seksualnej. Natomiast co trzecia osoba nie odbyła do tej pory stosunku seksualnego.

Spośród wszystkich badanych 9% osób wskazuje, że miało stosunek seksualny z osobą poznaną w sieci.

Tabela 26. Wiek inicjacji seksualnej

		N	Minimum	Maksimum	Średnia	Odchylenie Standardowe
Wiek podczas pierwszego stosunku seksualnego	Ważne	282	11	25	18,28	1,962
	Braki danych	174				
Wiek podczas pierwszego stosunku seksualnego z osobą zapoznaną w Internecie	Ważne	45	16	22	18,91	1,490
	Braki danych	411				

Źródło: opracowanie własne

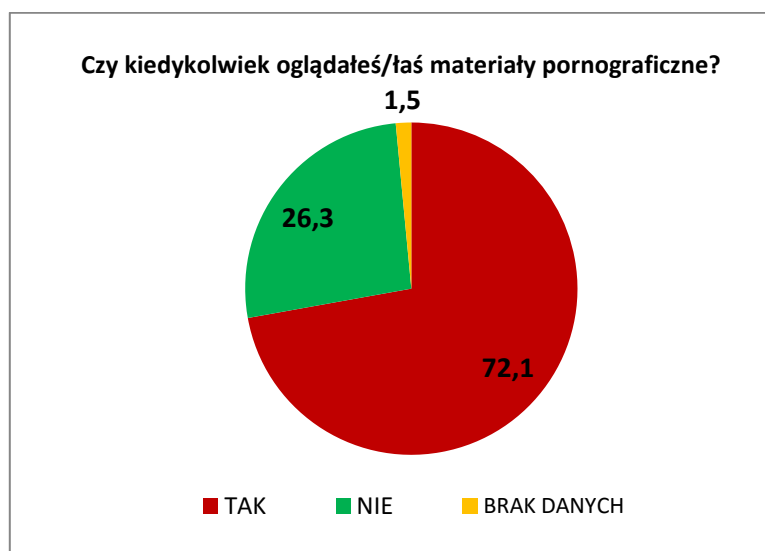
Wiek inicjacji seksualnej wśród osób badanych był zróżnicowany – od 11 do 25 r.ż.. Średni wiek podczas pierwszego stosunku seksualnego wynosił powyżej 18 lat. Natomiast pierwszy kontakt seksualny z osobą poznaną w sieci miał miejsce średnio około 19 roku życia.

Tabela 27. Liczba dotychczasowych partnerów seksualnych w badanej grupie studentów

		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	0	1	,2	,4	,4
	1	130	28,5	45,8	46,1
	2	52	11,4	18,3	64,4
	3	32	7,0	11,3	75,7
	4	25	5,5	8,8	84,5
	5	9	2,0	3,2	87,7
	6	6	1,3	2,1	89,8
	7	7	1,5	2,5	92,3
	8	5	1,1	1,8	94,0
	9 i więcej	17	3,50	6,0	100,0
	Ogółem	284	62,3	100,0	
Braki danych	Systemowe braki danych	172	37,7		
Ogółem		456	100,0		
Mediana		1,840			

Źródło: opracowanie własne

Liczba dotychczasowych partnerów seksualnych wskazywana przez osoby badane jest bardzo zróżnicowana - od 0 do 50 partnerów. Analizy statystyczne pokazują, że najczęściej osoby badane miały dotychczas kontakty seksualne z 1-2 partnerami.

Wykres 4. Rozkład odpowiedzi na pytanie: „Czy kiedykolwiek oglądałeś/łaś materiały pornograficzne?”

Tabela 28. Wiek pierwszego kontaktu z pornografią

		N	Minimum	Maksimum	Średnia	Odchylenie Standardowe
Wiek podczas pierwszego kontaktu z pornografią	Ważne	310	6	23	14,19	2,970
	Braki danych	146				

Źródło: opracowanie własne

Tabela 29. Częstość kontaktów z pornografią przed 18 rokiem życia

Jak często z własnej woli oglądałeś/łaś materiały pornograficzne przed 18 rokiem życia?		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	Nigdy lub najwyżej raz do roku	109	23,9	30,4	30,4
	Kilka razy w roku lub najwyżej raz na miesiąc	125	27,4	34,8	65,2
	Kilka razy w miesiącu, najczęściej raz w tygodniu	73	16,0	20,3	85,5
	Dwa lub więcej razy w tygodniu	44	9,6	12,3	97,8
	Codziennie	8	1,8	2,2	100,0
	Ogółem	359	78,7	100,0	
Braki danych	Systemowe braki danych	97	21,3		
Ogółem		456	100,0		

Źródło: opracowanie własne

Wśród badanych studentów większość osób miała dotychczas kontakt z materiałami pornograficznymi (72%). Średni wiek pierwszego kontaktu z pornografią wynosił około 14 lat. Przed 18 rokiem życia około 27% badanych celowo oglądało materiały pornograficzne kilka razy w miesiącu lub częściej.

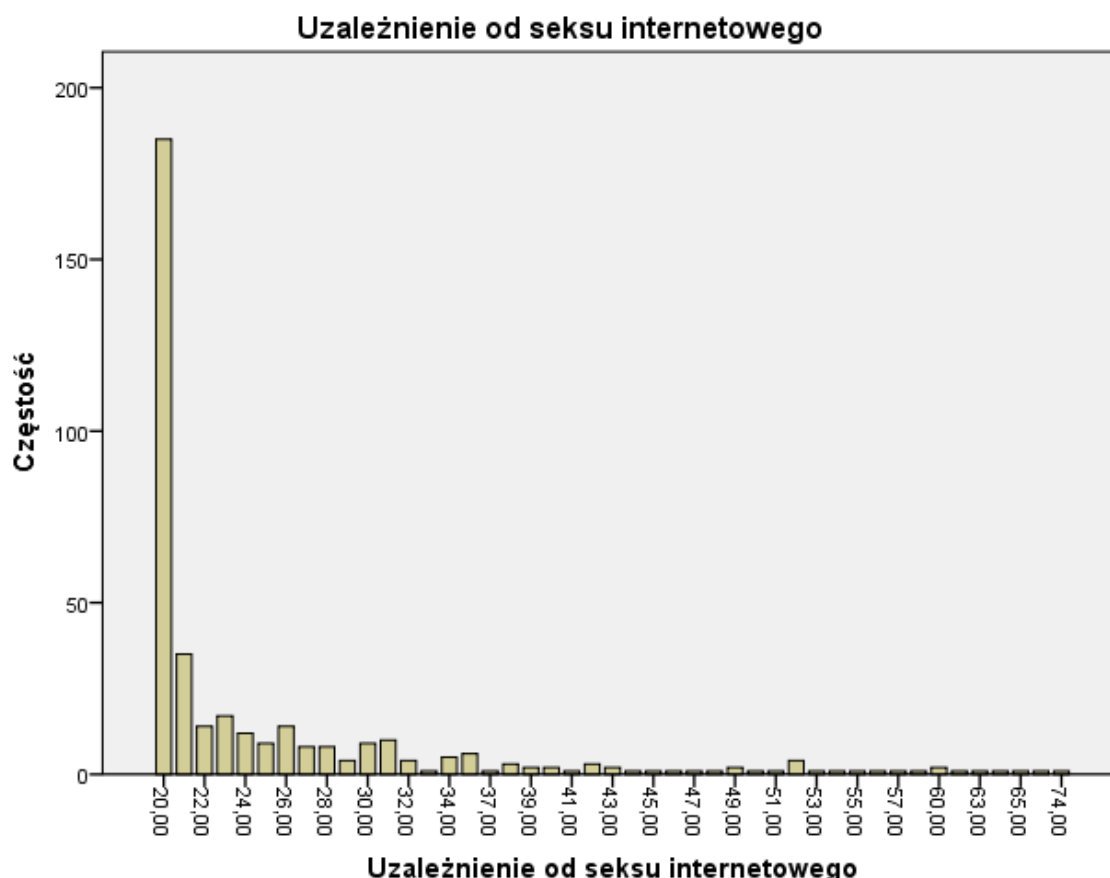
3. WYNIKI I OPIS PRZEPROWADZONYCH BADAŃ

Poziom zagrożenia uzależnieniem od seksu internetowego u badanych studentów

Tabela 30. Statystyki opisowe dla wyniku ogólnego w Kwestionariuszu Uzależnienia od Seksu Internetowego (IAT_sex_PL) w grupie badanych studentów

	N	Minimum	Maksimum	Średnia	Odchylenie Standardowe	Skośność	Błąd standardowy skośności
Ważne	382	20	74	25,49	20,89	2,429	,125
Braki danych	74						

Źródło: opracowanie własne

Wykres 5. Rozkład częstości wyników uzyskiwanych w Kwestionariuszu Uzależnienia od Seksu Internetowego (IAT_sex_PL) w grupie badanych studentów

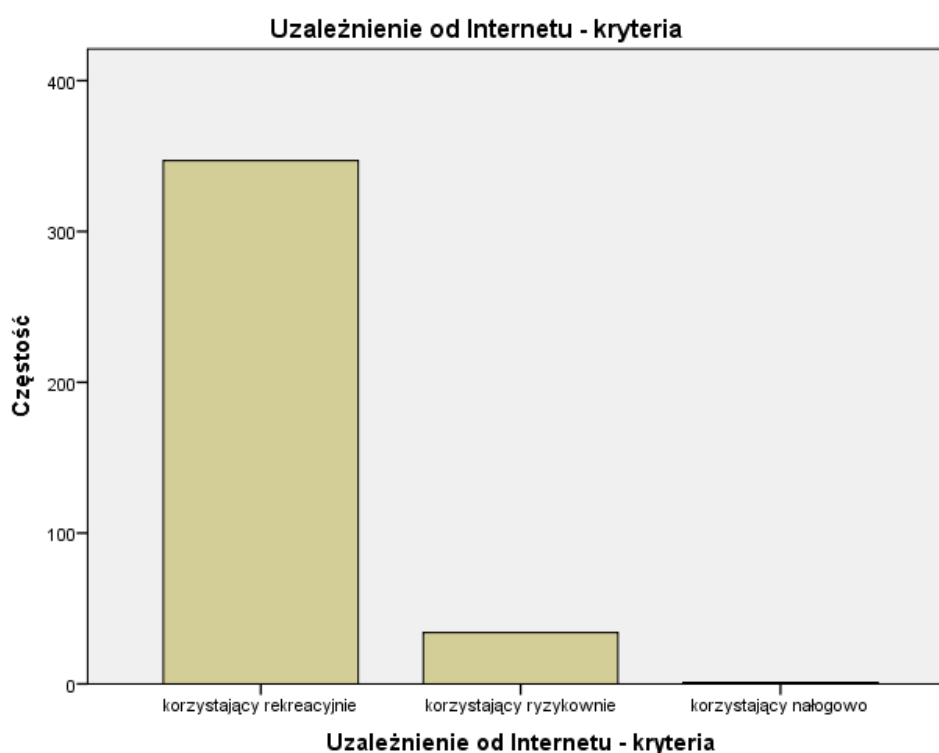
W badanej grupie uzyskano dużą rozpiętość wyników w Kwestionariuszu Uzależnienia od Seksu Internetowego – od 20 do 74 pkt. Średnia w badanej grupie wyniosła 25,5 pkt. Jednak rozkład wyników w grupie jest silnie prawostronnie skośny, ponieważ większość wyników w grupie mieści się poniżej średniej.

Zatem większość osób badanych uzyskiwała niskie wyniki kwestionariuszu, co wskazuje na niewielkie nasilenie (albo brak) symptomów uzależnienia od seksu internetowego.

Tabela 31. Kategorie osób korzystających z seksu internetowego – ze względu na kryterium nasilenie objawów uzależnienia od seksu internetowego

Uzależnienie od Internetu - kryteria					
		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	korzystający rekreacyjnie	347	76,1	90,8	90,8
	korzystający ryzykownie	34	7,5	8,9	99,7
	korzystający nałogowo	1	,2	,3	100,0
	Ogółem	382	83,8	100,0	
Braki danych	Systemowe braki danych	74	16,2		
Ogółem		456	100,0		

Źródło: opracowanie własne

Wykres 5. Częstość występowania różnych kategorii osób korzystających z seksu internetowego

Zgodnie z przyjętymi kryteriami **76% badanej grupy to osoby korzystające z seksu internetowego w sposób rekreacyjny**, który nie stwarza problemów w ich codziennym życiu. Jednak **7,5% badanych wykazuje symptomy ryzykownego korzystania z seksu internetowego**. Nałogowe korzystanie z seksu internetowego dotyczyło 1 osoby.

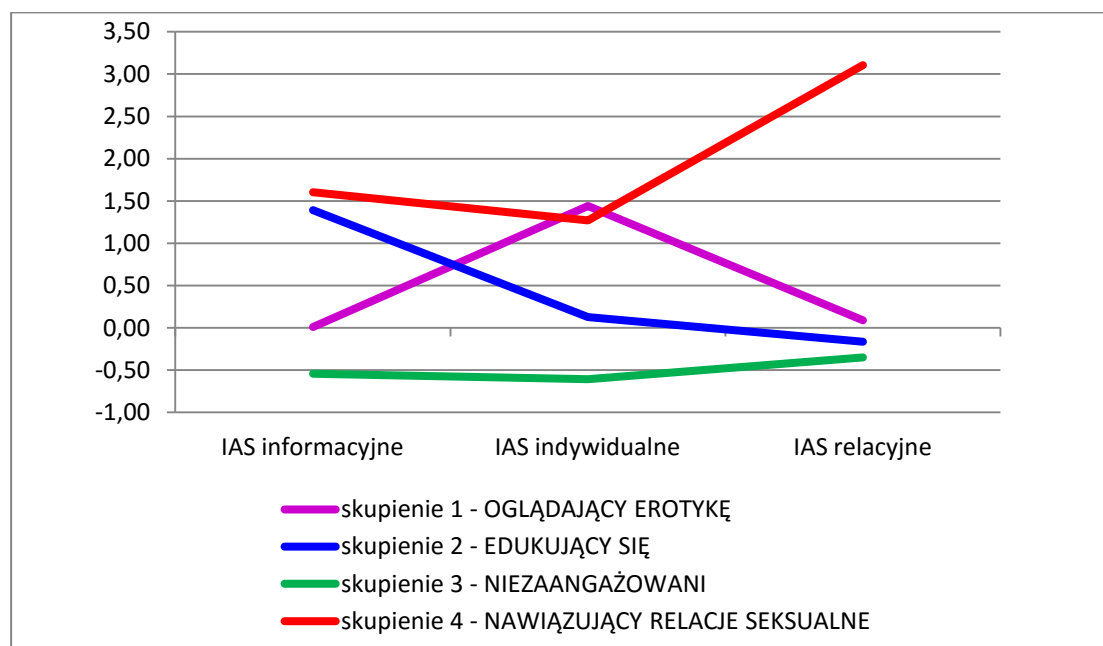
Wzorce korzystania z internetowych aktywności seksualnych (IAS) a poziom uzależnienia od seksu internetowego

W celu zidentyfikowania wzorców korzystania z seksu internetowego w badanej grupie studentów przeprowadzono analizę skupień metodą k-średnich na standaryzowanych wynikach Kwestionariusza KIAS do badania zaangażowania w różne aktywności seksualne w Internecie (aktywności informacyjne, indywidualne i relacyjne).

Tabela 32. Statystyki opisowe dla wyodrębnionych skupień (wyniki standaryzowane KIAS)

Grupy skupień		N	Minimum	Maksimum	Średnia	Odchylenie standardowe
skupienie 1 „oglądający erotykę”	IAS informacyjne	81	-1,199	2,070	,008	,740
	IAS indywidualne		,187	3,281	1,440	,728
	IAS relacyjne		-,430	1,925	,088	,647
skupienie 2 „edukujący się”	IAS informacyjne	69	,339	3,801	1,392	,692
	IAS indywidualne		-,991	2,250	,1255	,684
	IAS relacyjne		-,823	1,925	-,163	,510
skupienie 3 „niezaangażowani”	IAS informacyjne	273	-1,007	,531	-,542	,443
	IAS indywidualne		-,991	,629	-,607	,337
	IAS relacyjne		-,823	1,532	-,348	,259
skupienie 4 „nawiązujący relacje seksualne”	IAS informacyjne	32	-,430	3,993	1,601	,947
	IAS indywidualne		-,696	2,692	1,269	,931
	IAS relacyjne		1,140	5,460	3,103	1,141

Źródło: opracowanie własne

Wykres 6. Graficzna prezentacja wyników analizy skupień wykonanej na podskalach Kwestionariusza Internetowych Aktywności Seksualnych

W wyniku klasyfikacji uzyskano 4 skupienia, czyli grupy studentów korzystających z internetowych aktywności seksualnych zgodnie z określonym wzorcem:

Skupienie 1 „oglądający erotykę” (N=81) – zawiera osoby, które w największym stopniu angażują się IAS indywidualne, czyli oglądają (ściągają) erotykę i pornografię; natomiast istotnie rzadziej korzystają z IAS informacyjnych i IAS relacyjnych

Skupienie 2 „edukujący się” (N=69) – obejmuje osoby, które najczęściej korzystają z IAS informacyjnych, czyli poszukują treści oraz materiałów pogłębiających ich wiedzę w zakresie seksualności; osoby te w niewielkim stopniu angażują się w IAS indywidualne i IAS relacyjne;

Skupienie 3 „niezaangażowani” (N=273) – stanowi najliczniejsza grupa badanych, którzy nie korzystają (lub sporadycznie korzystają) z internetowych aktywności seksualnych;

Skupienie 4 „nawiązujący relacje seksualne” (N=32) – obejmuje osoby, które najczęściej podejmują IAS relacyjne, czyli nawiązują w sieci relacje o charakterze seksualnym (m.in. poszukują partnerów seksualnych w sieci i kontaktują się z nimi); osoby te istotnie rzadziej podejmują IAS indywidualne i IAS informacyjne.

Tabela 33. Wzorce korzystania z internetowych aktywności seksualnych (IAS) a poziom uzależnienia od seksu internetowego

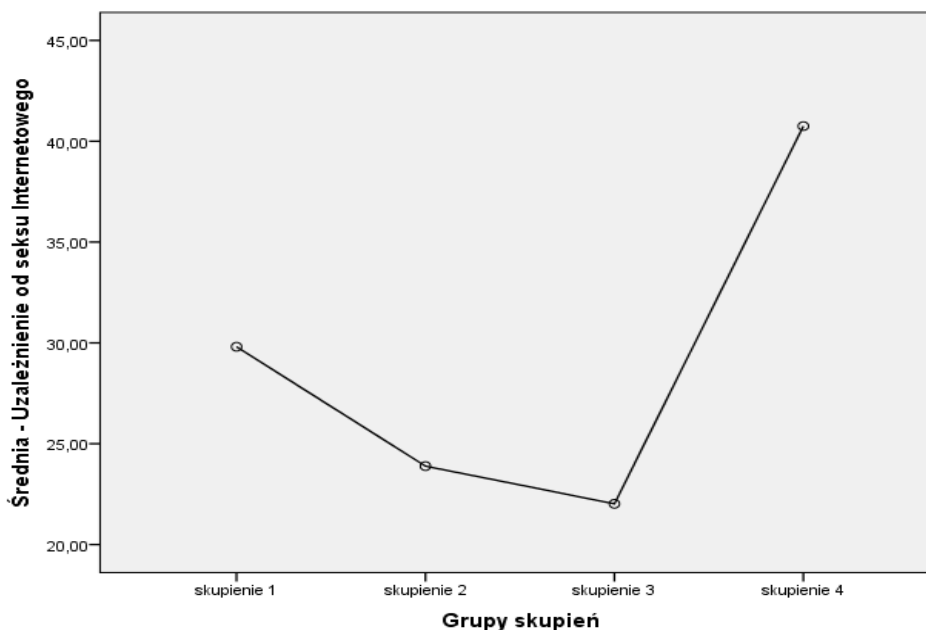
	Uzależnienie od seksu internetowego			F	p	Post hoc
	N	M	SD			
skupienie 1 „oglądający erotykę”	78 ^a	29,807	9,235	58,362	0,001	1:2 1:3 1:4 2:4 3:4
skupienie 2 „edukujący się”	64 ^a	23,890	6,770			
skupienie 3 „niezaangażowani”	208 ^a	22,019	5,515			
skupienie 4 „nawiązujący relacje seksualne”	32	40,750	17,260			

^a Liczebności różnią się od wyników wcześniejszej analizy skupień, ponieważ nie wszystkie osoby miały wyniki w Kwestionariuszu Uzależnienia od Seksu Internetowego

Źródło: opracowanie własne

Aby odpowiedzieć na pytanie, czy istnieje związek między określonymi wzorcami korzystania z IAS a uzależnieniem od seksu internetowego przeprowadzono jednoczynnikową analizę wariancji. Analiza wykazała statycznie istotne zależności pomiędzy zmiennymi. Poszczególne skupienia różnią się poziomem uzależnienia od seksu internetowego. Najwyższy poziom uzależnienia wystąpił wśród osób ze skupienia 4 („nawiązujący relacje seksualne”), niższe nasilenie symptomów uzależnienia pojawiło się w skupieniu 1

(„oglądający erotykę”). Najniższe wyniki w kwestionariuszu Uzależnienia od Seksu Internetowego uzyskały osoby ze skupienia 3 („niezaangażowani”), które w niewielkim stopniu, albo w ogóle nie korzystają z IAS.

Wykres 7. Poziom uzależnienia od seksu internetowego w poszczególnych grupach badanych osób

Dalsze analizy pozwoliły sprawdzić, które wzorce korzystania z IAS łączą się z rekreacyjnym, ryzykownym i nałogowym korzystaniem z seksu internetowego.

Tabela 34. Wzorce korzystania z IAS a ryzyko uzależnienia od seksu internetowego

Uzależnienie od seksu internetowego - kryteria		Wzorce korzystania z IAS				χ^2	p
		skupienie 1	skupienie 2	skupienie 3	skupienie 4		
		„oglądający erotykę”	„edukujący się”	„niezaangażowani”	„nawiązujący relacje seksualne”		
korzystający rekreacyjnie	Liczebność	67	61	202	17	72,971	0,001
	% z Grupy skupień	85,9%	95,3%	97,1%	53,1%		
	Reszta skorygowana	-1,7	1,4	4,7	-7,7		
korzystający ryzykownie	Liczebność	11	3	6	14		
	% z Grupy skupień	14,1%	4,7%	2,9%	43,8%		
	Reszta skorygowana	1,8	-1,3	-4,5	7,2		
korzystający nałogowo	Liczebność	0	0	0	1		
	% z Grupy skupień	0,0%	0,0%	0,0%	3,1%		
	Reszta skorygowana	-5	-4	-1,1	3,3		

Źródło: opracowanie własne

Osoby z poszczególnych skupień różnią się w zakresie kryterium poziomu uzależnienia od seksu Internetowego ($\chi^2=72,97$, $p=0,001$). Ryzykowne korzystanie z seksu internetowego występuje najczęściej w grupie osób przynależących do skupienia 4 – „nawiązujący relacje seksualne” (43,8%), a najrzadziej w przypadku badanych zakwalifikowanych do skupienia 3 „niezaangażowani” (2,9%). Z kolei w przypadku rekreacyjnego korzystania z seksu internetowego zależność jest odwrotna. Bardziej prawdopodobne jest ono w przypadku osób ze skupienia 3 „niezaangażowani” (97,1%), a rzadziej z 4 „nawiązujący relacje seksualne” (53,1%). W badanej grupie znalazła się również jedna osoba korzystająca nałogowo z seksu internetowego. Przynależy ona do skupienia nr 4 czyli „nawiązujących relacje seksualne”.

Różnice płciowe w zakresie uzależnienia od seksu internetowego

Tabela 35. Porównanie kobiet i mężczyzn w zakresie wyników uzyskanych w Kwestionariuszu Uzależnienia od Seksu Internetowego

	płeć	N	Średnia	Odchylenie standardowe	t	p
Uzależnienie od seksu internetowego	kobiety	208	22,38	6,43	-6,902	,000
	mężczyźni	173	29,25	11,69		

Źródło: opracowanie własne

Badane studentki uzyskały istotnie niższe wyniki w zakresie uzależnienia od seksu internetowego niż badani studenci ($t=-6,902$, $p=0,001$).

Tabela 36. Płeć a ryzyko uzależnienia od seksu internetowego

Uzależnienie od seksu internetowego - kryteria		płeć		χ^2	p
		kobiety	mężczyźni		
korzystający rekreacyjnie	Liczebność	203	143	25,344	0,001
	% z płeć	97,6%	82,7%		
	Reszta skorygowana	5,0	-5,0		
korzystający ryzykownie	Liczebność	5	29		
	% z płeć	2,4%	16,8%		
	Reszta skorygowana	-4,9	4,9		
korzystający nałogowo	Liczebność	0	1		
	% z płeć	0,0%	0,6%		
	Reszta skorygowana	-1,1	1,1		

Źródło: opracowanie własne

Różnice międzypłciowe w zakresie kryterium uzależnienia od seksu internetowego okazały się być również istotne statystycznie ($\chi^2=72,97$, $p=0,001$). **Kobiety istotnie częściej niż mężczyźni korzystają z seksu internetowego rekreacyjnie. Natomiast ryzykowne korzystanie z seksu internetowego znacząco częściej występuje w grupie mężczyzn (16,8%) niż kobiet (2,4%).**

Tabela 37. Różnice płciowe w zakresie wzorców korzystania z IAS

Grupy skupień		płeć		χ^2	p
		kobiety	mężczyźni		
skupienie 1 „oglądający erotykę”	Liczebność	15	66	90,45	0,001
	% z płeć	5,5%	36,5%		
	Reszta skorygowana	-8,4	8,4		
skupienie 2 „edukujący się”	Liczebność	38	31		
	% z płeć	13,9%	17,1%		
	Reszta skorygowana	-,9	,9		
skupienie 3 „niezaangażowani”	Liczebność	206	66		
	% z płeć	75,5%	36,5%		
	Reszta skorygowana	8,3	-8,3		
skupienie 4 „nawiązujący relacje seksualne”	Liczebność	14	18		
	% z płeć	5,1%	9,9%		
	Reszta skorygowana	-2,0	2,0		

Źródło: opracowanie własne

Porównanie wyodrębnionych typów użytkowników seksu internetowego pod względem płci wykazało również występowanie statystycznie istotnej różnicy ($\chi^2=90.45$, $p=0,001$). Mężczyźni znacznie częściej niż kobiety byli kwalifikowani do skupienia 1 – „oglądający erotykę” (36,5% vs 5,5%) i skupienia 4 „nawiązujący relacje seksualne” (9,9% vs 5,1%). Z kolei kobiety stanowiły liczniejszą niż mężczyźni grupę w skupieniu 3 – „niezaangażowani” (75,5% vs 36,5%).

Psychospołeczne uwarunkowania ryzyka uzależnienia od seksu internetowego u kobiet i mężczyzn

Aby odpowiedzieć na pytanie dotyczące psychospołecznych uwarunkowań ryzyka uzależnienia od seksu internetowego przeprowadzono (niezależnie dla każdej z płci) analizę korelacji (r-Pearsona) wybranych zmiennych psychospołecznych (m.in. dotyczących jakości relacji społecznych, kompetencji relacyjnych, doświadczeń seksualnych, stylów rodzicielskich, wymiarów przywiązania, stylów radzenia

sobie ze stresem) z wynikiem ogólnym Kwestionariusza Uzależnienia od Seksu Internetowego. Następnie porównano współczynniki korelacji kobiet i mężczyzn za pomocą testu istotności różnic dla współczynników korelacji z wykorzystaniem transformacji Fishera.

Tabela 38. Wiek oraz czas poświęcany na korzystanie z Internetu a uzależnienie od seksu internetowego w grupie kobiet i mężczyzn

	Uzależnienie od seksu internetowego				Istotność różnic dla korelacji	
	kobiety		mężczyźni		Z	p
	r	p	r	p		
wiek osób badanych	0,041	0,556	-0,101	0,186	1,37	0,17
czas poświęcany na Internet w ciągu doby	0,06	0,391	0,009	0,907	0,49	0,62
czas poświęcany na Internet w ciągu tygodnia	0,07	0,316	-0,016	0,838	0,82	0,41

Źródło: opracowanie własne

Nie odnotowano istotnych związków pomiędzy wiekiem i czasem poświęcanym na korzystanie z Internetu a poziomem uzależnienia od seksu internetowego.

Tabela 39. Zadowolenie z relacji interpersonalnych i poczucie wsparcia a uzależnienie od seksu internetowego w grupie kobiet i mężczyzn

	Uzależnienie od seksu internetowego				Istotność różnic dla korelacji	
	kobiety		mężczyźni		Z	p
	r	p	r	p		
W jakim stopniu jesteś zadowolony ze swoich kontaktów z koleżankami i kolegami na studiach	-0,207**	0,003	-0,139	0,067	-0,68	0,5
W jakim stopniu możesz liczyć na pomoc (wsparcie) Twojej rodziny/krewnych, kiedy jesteś w trudnej sytuacji (materialnej, emocjonalnej)	-0,009	0,901	-0,017	0,827	0,08	0,94
W jakim stopniu możesz liczyć na pomoc (wsparcie) Twoich przyjaciół/znajomych, kiedy jesteś w trudnej sytuacji (materialnej, emocjonalnej)	-0,085	0,222	-0,137	0,074	0,51	0,61

Źródło: opracowanie własne (** p < 0,01)

W grupie kobiet wystąpiła istotna ujemna korelacja pomiędzy zadowoleniem z kontaktów z rówieśnikami a poziomem uzależnienia od seksu internetowego. Otrzymany wynik wskazuje, że przeżywanie trudności w relacjach społecznych może współwystępować z większym zaangażowaniem studentek w seks internetowy.

Tabela 40. Pozostawanie w związku partnerskim i zadowolenie z relacji partnerskiej a uzależnienie od seksu internetowego w grupie kobiet i mężczyzn

	Uzależnienie od seksu internetowego				Istotność różnic dla korelacji	
	kobiety		mężczyźni		Z	p
	r	p	r	p		
Jak długo trwa Twój aktualny związek	0,043	0,649	-0,178	0,14	1,44	0,15
W jakim stopniu jesteś zadowolony/na ze swojego związku	0,077	0,42	-0,145	0,227	1,44	0,15
Jak oceniasz swoje zadowolenie z życia seksualnego w aktualnym związku	0,058	0,548	-0,075	0,533	0,86	0,39
Jak długo nie jesteś w żadnym bliskim związku	0,057	0,659	0,405**	0,001	-2,04	0,04

Źródło: opracowanie własne (** p < 0,01)

Odnotowano również istotną różnicę między płciami w zakresie powiązań poziomu uzależnienia od seksu internetowego a długością czasu pozostawania bez bliskiej relacji partnerskiej. Mężczyźni dłużej funkcjonujący bez związku z drugą osobą są znacząco bardziej narażeni na uzależnienie od seksu internetowego niż kobiety.

Tabela 41. Ocena własnej atrakcyjności i kompetencji seksualnych a uzależnienie od seksu internetowego w grupie kobiet i mężczyzn

	Uzależnienie od seksu internetowego				Istotność różnic dla korelacji	
	kobiety		mężczyźni		Z	p
	r	p	r	p		
Jak oceniasz swoją atrakcyjność seksualną	0,06	0,393	-0,094	0,219	1,48	0,14
Jak oceniasz swoje kompetencje w zakresie bycia dobrym partnerem seksualnym	0,068	0,342	-0,192*	0,012	2,49	0,01

Źródło: opracowanie własne (* p < 0,05)

Istotna różnica między płciami wystąpiła również w zakresie powiązań pomiędzy oceną własnych kompetencji seksualnych a uzależnieniem od seksu internetowego. Mężczyźni, którzy negatywnie oceniają swoje kompetencje w tym zakresie są bardziej podatni na uzależnienie od erotyki internetowej.

Tabela 42. Doświadczenia seksualne osób badanych a uzależnienie od seksu internetowego w grupie kobiet i mężczyzn

	Uzależnienie od seksu internetowego				Istotność różnic dla korelacji	
	kobiety		mężczyźni		Z	p
	r	p	r	p		
Wiek podczas pierwszego stosunku seksualnego	-0,223*	0,011	-0,018	0,843	-1,62	0,11
Wiek podczas pierwszego stosunku seksualnego z osobą poznaną w Internecie	-0,292	0,177	-0,061	0,8	-0,73	0,47
Liczba partnerów seksualnych (dotychczas)	0,226**	0,009	0,201*	0,028	0,2	0,84
Liczba partnerów seksualnych w ciągu ostatniego miesiąca	0,014	0,879	0,099	0,302	-0,64	0,52
Wiek pierwszego kontaktu z materiałami pornograficznymi	-0,152	0,09	-0,185*	0,024	0,28	0,78

Źródło: opracowanie własne (** p < 0,01; * p < 0,05)

W grupie badanych studentek wcześniejszy wiek inicjacji seksualnej oraz większa liczba partnerów seksualnych wiązała się większym zaangażowaniem w seks internetowy. Z kolei wśród mężczyzn im niższy wiek pierwszego kontaktu z pornografią oraz większa liczba partnerów seksualnych mogą prowadzić większego nasilenia uzależnienia od seksu internetowego. Różnice w tych wzorcach powiązań nie są jednak na tyle silne, aby można było stwierdzić, że są one typowe dla którejś z płci.

Tabela 43. Częstotliwość korzystania z IAS a uzależnienie od seksu internetowego w grupie kobiet i mężczyzn

	Uzależnienie od seksu internetowego				Istotność różnic dla korelacji	
	kobiety		mężczyźni		Z	p
	r	p	r	p		
IAS informacyjne	0,323**	0,001	0,196**	0,01	1,32	0,19
IAS indywidualne	0,433**	0,001	0,334**	0,001	1,12	0,26
IAS relacyjne	0,580**	0,001	0,450**	0,001	1,71	0,09

Źródło: opracowanie własne (** p < 0,01; * p < 0,05)

Zarówno w grupie kobiet jak i mężczyzn wykazano dodatnie korelacje pomiędzy wszystkimi typami IAS a poziomem uzależnienia od seksu internetowego. Szczególnie ryzykowne w kontekście uzależnienia jest zaangażowanie w IAS relacyjne. Znaczące korelacje odnotowano u obu płci, jednak siła związku między tymi zmiennymi jest większa u kobiet niż u mężczyzn. Można zatem wnioskować, że zaangażowanie w relacyjne IAS może być dla kobiet bardziej znaczącym czynnikiem ryzyka rozwoju uzależnienia od seksu internetowego niż u mężczyzn.

Tabela 44. Motywy korzystania z IAS a uzależnienie od seksu internetowego w grupie kobiet i mężczyzn

	Uzależnienie od seksu internetowego				Istotność różnic dla korelacji	
	kobiety		mężczyźni		Z	p
	r	p	r	p		
Motyw - regulowanie emocji	0,315**	0,001	0,407**	0,001	-1,01	0,31
Motyw - poszukiwanie partnera	0,345**	0,001	0,377**	0,001	-0,35	0,73
Motyw - edukacja seksualna	0,184**	0,009	0,190*	0,013	-0,06	0,95

Źródło: opracowanie własne (** $p < 0,01$; * $p < 0,05$)

U obu płci stwierdzono istotne dodatnie zależności między wszystkimi motywami podejmowania IAS a poziomem uzależnienia od seksu internetowego. Najsilniejsze powiązania wykazano w odniesieniu do motywu regulowania emocji oraz motywu poszukiwania partnera.

Tabela 45. Postawa wobec IAS a uzależnienie od seksu internetowego w grupie kobiet i mężczyzn

	Uzależnienie od seksu internetowego				Istotność różnic dla korelacji	
	kobiety		mężczyźni		Z	p
	r	p	r	p		
Postawa wobec IAS - informacyjne	0,139*	0,049	0,006	0,938	1,28	0,2
Postawa wobec IAS - indywidualne	0,349**	0,001	0,143	0,064	2,1	0,04
Postawa wobec IAS - relacyjne	0,256**	0,001	0,127	0,1	1,28	0,2

Źródło: opracowanie własne (** $p < 0,01$; * $p < 0,05$)

Wśród kobiet odnotowano istotne korelacje między pozytywnymi postawami wobec wszystkich typów IAS a uzależnieniem od seksu internetowego. Dla kobiet czynnikiem ryzyka uzależnienia od seksu w Internecie może być zwłaszcza pozytywna postawa wobec IAS indywidualnych. W grupie badanych mężczyzn nie stwierdzono zależności pomiędzy tymi zmiennymi.

Tabela 46. Wymiary stylów rodzicielskich ojca i matki a uzależnienie od seksu internetowego w grupie kobiet i mężczyzn

	Uzależnienie od seksu internetowego				Istotność różnic dla korelacji	
	kobiety		mężczyźni		Z	p
	r	p	r	p		
Style rodzicielskie ojca						
Ciepło emocjonalne ojca	-0,182**	0,01	-0,097	0,211	-0,82	0,41
Wymagania ojca	0,005	0,944	-0,08	0,304	0,81	0,42
Autonomia ojca	-0,026	0,715	-0,125	0,108	0,94	0,35
Style rodzicielskie matki						
Ciepło emocjonalne matki	-0,121	0,083	-0,173*	0,023	0,51	0,61
Wymagania matki	0,122	0,08	-0,099	0,194	2,13	0,03
Autonomia matki	-0,181**	0,009	-,167*	0,028	-0,14	0,89

Źródło: opracowanie własne (** p < 0,01; * p < 0,05)

W grupie kobiet stwierdzono istotne ujemne zależności pomiędzy ciepłem emocjonalnym ojca, dawaniem autonomii przez matkę a poziomem uzależnienia od seksu internetowego. Z kolei w grupie mężczyzn odnotowano ujemną korelację pomiędzy ciepłem emocjonalnym matki a nasileniem uzależnienia od seksu internetowego. Na podstawie uzyskanych wyników można sądzić, że niedobór doświadczanego ciepła emocjonalnego ze strony rodzica płci przeciwnej może wzmacniać zaangażowanie w seks online. Prawdopodobnie niezaspokojone potrzeby emocjonalne w relacjach z rodzicami popychają młodych dorosłych do zastępczego ich zaspokajania poprzez seks internetowy.

Tabela 47. Kompetencje relacyjne w bliskich związkach a uzależnienie od seksu internetowego w grupie kobiet i mężczyzn

	Uzależnienie od seksu internetowego				Istotność różnic dla korelacji	
	kobiety		mężczyźni		Z	p
	r	p	r	p		
Kompetencje dot. bliskości fizycznej i psychicznej	-0,152*	0,029	-0,304**	0,001	1,55	0,12
Zachowania imponujące	-0,017	0,812	-0,196**	0,01	1,74	0,08
Zachowania na rzecz siebie	-0,034	0,633	-0,268**	0,001	2,31	0,02
Zachowania na rzecz partnera	-0,127	0,07	-0,299**	0,001	1,74	0,08
Zachowania pojednawcze	0,026	0,716	-0,321**	0,001	3,45	0,001
Zachowania seksualne	0,05	0,473	-0,247**	0,001	2,9	0,001

Źródło: opracowanie własne (** p < 0,01; * p < 0,05)

Badania pokazały istotne powiązania między niskimi kompetencjami relacyjnymi a nasileniem uzależnienia od seksu internetowego. Zależności te są szczególnie wyraźne w grupie mężczyzn, wśród

których objawy uzależnienia od seksu internetowego współwystępują z niskimi wynikami we wszystkich wyodrębnionych zachowaniach relacyjnych.

Tabela 48. Wymiary przywiązania w bliskich związkach a uzależnienie od seksu internetowego w grupie kobiet i mężczyzn

	Uzależnienie od seksu internetowego				Istotność różnic dla korelacji	
	kobiety		mężczyźni		Z	p
	r	p	r	p		
Unikanie intymności	0,038	0,591	0,269**	0,001	-2,28	0,02
Lęk przed odrzuceniem	-0,034	0,626	0,295**	0,001	-3,24	0,001

Źródło: opracowanie własne (** p < 0,01)

Odnotowano również istotne różnice płciowe w zakresie powiązań między wymiarami stylów przywiązania a poziomem uzależnienia od seksu internetowego (Tabela 48). Istotne korelacje pomiędzy analizowanymi zmiennymi stwierdzono jedynie w grupie badanych mężczyzn. Okazało się, że w tej grupie silniejszy lęk przed odrzuceniem i silniejsze unikanie intymności może skutkować zwiększeniem objawów uzależnienia od seksu internetowego. Wyniki te są zgodne z wcześniejszymi badaniami wskazującymi na istotne zależności między wymiarami przywiązania a zachowaniami seksualnymi w sieci np. korzystaniem z pornografii, sextingiem (por. Drouin & Landgraff, 2012; Mikulincer & Shaver, 2010; Weisskirch & Delevi, 2011).

Tabela 49. Style radzenia sobie ze stresem a uzależnienie od seksu internetowego w grupie kobiet i mężczyzn

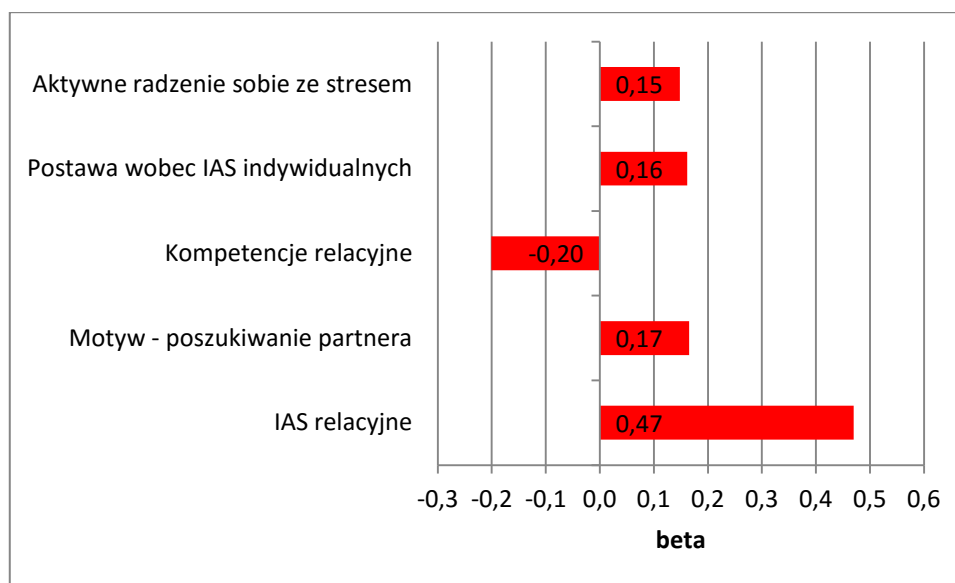
	Uzależnienie od seksu internetowego				Istotność różnic dla korelacji	
	kobiety		mężczyźni		Z	p
	r	p	r	p		
1 Aktywne radzenie sobie	0,017	0,805	-0,196*	0,01	2,06	0,04
2 Planowanie	-0,019	0,785	-0,088	0,257	0,66	0,51
3 Pozytywne przewartościowanie	0,067	0,342	0,026	0,736	0,39	0,69
4 Akceptacja	-0,017	0,81	-0,001	0,987	-0,15	0,88
5 Poczucie humoru	0,055	0,439	0,133	0,091	-0,74	0,46
6 Zwrot ku religii	0,01	0,886	0,071	0,37	-0,57	0,57
7 Poszukiwanie wsparcia emocjonalnego	-0,108	0,124	-0,116	0,132	0,08	0,94
8 Poszukiwanie wsparcia instrumentalnego	-0,05	0,474	-0,134	0,081	0,81	0,42
9 Zajmowanie się czymś innym	0,096	0,169	0,115	0,136	-0,18	0,85
10 Zaprzeczanie	0,05	0,477	0,229**	0,003	-1,75	0,08
11 Wylądowanie	0,12	0,087	0,096	0,212	0,23	0,82
12 Zażywanie substancji psychoaktywnych	0,210**	0,003	0,205**	0,007	0,05	0,96
13 Zaprzestanie działań	0,086	0,218	0,167*	0,03	-0,79	0,43
14 Obwinianie siebie	0,016	0,82	0,180*	0,019	-1,59	0,11

Źródło: opracowanie własne (** p < 0,01; * p < 0,05)

U kobiet i u mężczyzn odnotowano związek między poziomem uzależnienia od seksu internetowego a unikową strategią radzenia sobie w sytuacjach trudnych - zażywaniem substancji psychoaktywnych. Pozostałe istotne związki między badanymi zmiennymi odkryto tylko w grupie mężczyzn. Można zatem przypuszczać, że niski poziom strategii „aktywne radzenie sobie” oraz wysoki poziom strategii dezadaptacyjnych („zaprzeczanie”, „zaprzestanie działań”, „obwinianie siebie”) współwystępują z nasileniem objawów uzależnienia od seksu internetowego.

Czynniki ryzyka oraz czynniki ochraniające w kontekście uzależnienia od seksu internetowego

Analiza regresji wielokrotnej krokowej pozwoliła na wyodrębnienie konfiguracji zmiennych, które najlepiej tłumaczą poziom uzależnienia od seksu internetowego. Z uwagi na specyfikę zjawiska i wcześniejsze zestawienia wskazujące na silne różnice płciowe analizy przeprowadzono oddzielnie dla kobiet i mężczyzn.

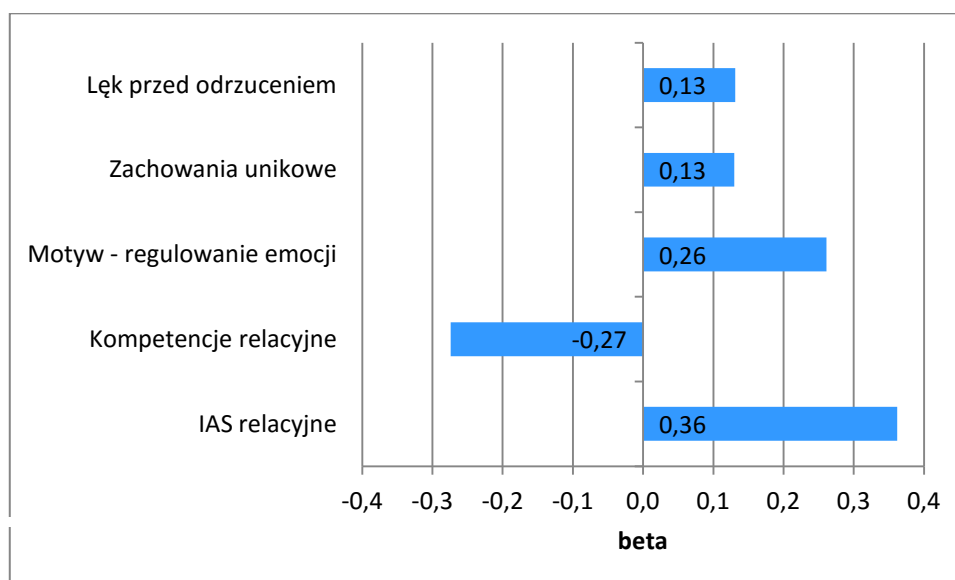

Współczynnik korelacji wielokrotnej: $R = 0,65$
 Skorygowany współczynnik wielokrotnej determinacji: $R^2 = 0,40$
 Istotność równania: $F = 25,43$; $p < 0,001$
 *jako kryterium włączenia zmiennej do modelu zastosowano wartość $p < 0,05$

Wykres 8. Analiza regresji wielokrotnej krokowej dla wybranych zmiennych psychospołecznych wyjaśniających poziom uzależnienia od seksu internetowego – wyniki dla kobiet

W przypadku kobiet zmiennymi najlepiej wyjaśniającymi poziom uzależnienia od seksu internetowego okazały się być: podejmowanie IAS relacyjnych, niski poziom kompetencji relacyjnych,

aktywność internetowa motywowana chęcią poszukiwania partnera w sieci, pozytywna postawa wobec IAS indywidualnych oraz aktywne radzenie sobie ze stresem. Układ tych zmiennych pozwala **na wyjaśnienie około 40% zmienności wyniku w zakresie uzależnienia od seksu internetowego. Czynnikiem najsilniej związanym z tym uzależnieniem okazało się być podejmowanie aktywności seksualnej online z partnerem ($\beta=0,47$)**. Co ciekawe, prawdopodobieństwo uzależnienia od seksu w sieci u kobiet współwystępuje również ze stosowaniem aktywnych strategii radzenia sobie ze stresem ($\beta=0,15$). Jest to wynik zastanawiający, gdyż ta forma radzenia sobie z trudnościami powiązana jest zazwyczaj z przystosowaniem społecznym. W tym jednak przypadku może być ona jednak aktywowana w momencie, gdy występuje silna deprywacja bliskich relacji a Internet wydaje się być dla kobiet najłatwiej dostępną szansą na choćby częściowe zniwelowanie tego braku.

Współczynnik korelacji wielokrotnej: $R = 0,66$
Skorygowany współczynnik wielokrotnej determinacji: $R^2 = 0,42$
Istotność równania: $F = 23,85$; $p < 0,001$
*jako kryterium włączenia zmiennej do modelu zastosowano wartość $p < 0,05$

Wykres 8. Analiza regresji wielokrotnej krokowej dla wybranych zmiennych psychospołecznych wyjaśniających poziom uzależnienia od seksu internetowego – wyniki dla mężczyzn

W przypadku mężczyzn zmiennymi najlepiej tłumaczącymi poziom uzależnienia od seksu internetowego były: podejmowanie IAS relacyjnych, niski poziom kompetencji relacyjnych, korzystanie z erotyki w sieci motywowane chęcią regulowania negatywnych emocji, a także doświadczanie lęku przed odrzuceniem i stosowanie strategii unikowych w radzeniu sobie ze stresem. **Układ wyżej wymienionych**

czynników pozwala wyjaśnić około 42% wariancji wyniku uzależnienia od seksu w sieci. U mężczyzn czynnikami najsilniej związanymi z uzależnieniem od seksu online były: podejmowanie seksualnej aktywności online z partnerem ($\beta=0,36$) oraz niewielkie kompetencje relacyjne ($\beta=-0,27$).

Podsumowując przeprowadzone badania można stwierdzić, że mężczyźni są istotnie bardziej narażeni na rozwój uzależnienia od seksu internetowego niż kobiety. Jednocześnie w grupach badanych kobiet i mężczyzn występują specyficzne układy czynników ryzyka uzależnienia od seksu internetowego. Zgodnie z uzyskanymi wynikami ryzyko uzależnienia od seksu internetowego w grupie studiujących kobiet jest związane z nawiązywaniem relacji seksualnych za pośrednictwem sieci ukierunkowane na poszukiwanie partnera, a ponadto niskimi kompetencjami relacyjnymi, pozytywnymi przekonaniami na temat erotyki sieciowej i aktywnymi strategiami radzenia sobie ze stresem. Zatem kobiety o niskich umiejętnościach nawiązywania i podtrzymywania bliskich relacji, kompensujące te braki poprzez wykorzystywanie Internetu do poszukiwania partnera i podchodzące zadaniowo do tego problemu mogą być szczególnie narażone na rozwój nałogowego korzystania z seksu internetowego.

Wśród mężczyzn ryzyko uzależnienia od seksu internetowego również (podobnie jak u kobiet) łączy się z nawiązywaniem relacji seksualnych online oraz niskimi kompetencjami społecznymi. Jednak istotne jest także współwystępowanie motywu regulacji emocji za pośrednictwem IAS oraz lęk przed odrzuceniem i unikowe strategie radzenia sobie ze stresem. Mechanizm uzależnienia może w tym przypadku opierać się na deficytach kompetencji relacyjnych oraz lęku przed odrzuceniem, które są kompensowane poprzez nawiązywanie kontaktów seksualnych w sieci. Może to dawać mężczyznom większe poczucie bezpieczeństwa oraz kontroli sytuacji (Caplan, 2005). Z kolei unikowe strategie radzenia sobie ze stresem mogą prowadzić do wykorzystywania seksu internetowego jako formy ucieczki od problemów i sposób na poprawę nastroju, co wtórnie poprzez mechanizm gratyfikacji emocjonalnej nasila nałogowe korzystanie z IAS (Laier et al., 2013a).

W kontekście zadań rozwojowych okresu wczesnej dorosłości można przyjąć, że zaangażowanie w IAS relacyjne przy współwystępowaniu deficytu kompetencji relacyjnych może być formą dysfunkcyjnego radzenia sobie z konfliktem między izolacją a zaangażowaniem się w intymne relacje partnerskie (Erikson, 2004). Z czasem, poprzez różne mechanizmy psychologiczne, może to prowadzić do nasilenia uzależnienia od seksu internetowego. Wyniki badań sugerują, że mechanizmy te są nieco inne dla każdej z płci.

Aby zidentyfikować czynniki chroniące studentów przed uzależnieniem od seksu internetowego należałoby przeprowadzić dalsze badania, które na szerszą skalę uwzględniałyby czynniki podmiotowe i społeczne wspierające rozwój psychospołeczny młodych dorosłych. Biorąc pod uwagę analizy

przeprowadzone w ramach niniejszego raportu można jedynie wysunąć hipotezy dotyczące wybranych zmiennych psychospołecznych, które pełniłyby funkcję czynników ochronnych przed uzależnieniem od seksu internetowego. Funkcję taką mogłyby pełnić między innymi takie zmienne, jak: wysoki poziom kompetencji relacyjnych, bezpieczny styl przywiązania wynikający z niskiego lęku przed odrzuceniem i niskiego unikania intymności, aktywne strategie radzenia sobie ze stresem (prawdopodobnie szczególnie w grupie mężczyzn), pozytywne style rodzicielskie ojca i matki oparte na wyrażaniu akceptacji i bliskości emocjonalnej, pozytywne relacje rówieśnicze dające poczucie wsparcia, późniejszy wiek pierwszych doświadczeń seksualnych (inicjacji oraz korzystania z pornografii), brak korzystania z IAS lub korzystanie jedynie z aktywności o charakterze informacyjnym, krytyczne przekonania dotyczące IAS oraz świadomość ryzyka związanego z korzystaniem z seksu internetowego.

WNIOSKI I REKOMENDACJE WYNIKAJĄCE ZE ZREALIZOWANEGO PROJEKTU

Przeprowadzone badania miały charakter eksploracyjny. Pozwoliły one uzyskać odpowiedzi na postawione pytania badawcze oraz wysunąć następujące wnioski:

- 1) Badana grupa intensywnie korzystała z Internetu. Prawie wszyscy badani studenci logowali się do sieci kilka razy dziennie lub raz dziennie (99%). W ciągu doby korzystali z Internetu średnio przez 4,5 godz., a w ciągu tygodnia ok. 31 godz.
- 2) Osoby badane codziennie lub prawie codziennie podejmowały w sieci aktywności ukierunkowane na komunikację z innymi (korzystanie z portali społecznościowych i poczty elektronicznej), poszukiwanie rozrywki (słuchanie muzyki lub oglądanie filmów online) oraz poszukiwanie informacji potrzebnych do nauki.
- 3) Wśród badanych studentów większość osób miała kontakt z materiałami pornograficznymi (72%). Średni wiek pierwszego kontaktu z pornografią wynosił około 14 lat.
- 4) Zgodnie z przyjętymi kryteriami **7,5% badanych wykazuje symptomy ryzykownego korzystania z seksu internetowego, natomiast 76% badanej grupy to osoby korzystające z seksu internetowego w sposób rekreacyjny**, który nie prowadzi do istotnych problemów w ich codziennym życiu.
- 5) Mężczyźni uzyskali istotnie wyższe wyniki w zakresie uzależnienia od seksu internetowego niż kobiety. **Kobiety istotnie częściej niż mężczyźni korzystają z seksu internetowego**

rekreacyjnie. Natomiast ryzykowne korzystanie z seksu internetowego znacząco częściej występuje w grupie mężczyzn (16,8%) niż kobiet (2,4%).

- 6) Na podstawie uzyskanych wyników w Kwestionariuszu Internetowych Aktywności Seksualnych opracowano typologię wzorców korzystania z seksu internetowego: (1) „**oglądający erotykę**” (N=81); (2) „**edukujący się**” (N=69); (3) „**niezaangażowani**” (N=273); (4) „**nawiązujący relacje seksualne**” (N=32);
- 7) Najwyższy poziom uzależnienia od seksu internetowego wystąpił wśród osób „nawiązujących relacje seksualne w sieci”, następnie „oglądających erotykę”, a najniższe wyniki w narzędziu pomiaru uzależnienia uzyskały osoby „niezaangażowane”, które w niewielkim stopniu, albo w ogóle nie korzystają z IAS.
- 8) Wyższy poziom uzależnienia od seksu internetowego współwystępuje z:
- niezadowoleniem z relacji rówieśniczych (u kobiet);
 - dłuższym czasem pozostawania bez bliskiej relacji partnerskiej (u mężczyzn);
 - niską oceną swoich kompetencji seksualnych (u mężczyzn);
 - niższym wiekiem inicjacji seksualnej (u kobiet);
 - niższym wiekiem pierwszego kontaktu z pornografią (u mężczyzn);
 - większą liczbą partnerów seksualnych (u kobiet i mężczyzn);
 - zaangażowaniem w IAS relacyjne, indywidualne i informacyjne (u kobiet i mężczyzn);
 - motywami podejmowania IAS – regulacja emocji, poszukiwaniem partnerami edukacją seksualną (u kobiet i mężczyzn);
 - pozytywnymi postawami wobec wszystkich typów IAS (u kobiet);
 - niskim ciepłem emocjonalnym ojca oraz dawaniem autonomii przez matkę (u kobiet);
 - niskim ciepłem emocjonalnym matki (u mężczyzn);
 - niskimi kompetencjami relacyjnymi (u mężczyzn);
 - silniejszym lękiem przed odrzuceniem i silniejszym unikaniem intymności (u mężczyzn);
 - zażywaniem substancji psychoaktywnych (u kobiet i mężczyzn);
 - niskim poziomem strategii „aktywne radzenie sobie” oraz wysokim poziomem strategii dezadaptacyjnych („zaprzeczanie”, „zaprzestanie działań”, „obwinianie siebie”).

Na podstawie przeprowadzonych badań i analiz nie można jednoznacznie stwierdzić, czy wymienione czynniki są skutkiem czy efektem nadmiernego korzystania z seksu internetowego. W tym

celu należałoby przeprowadzić badania podłużne pozwalające kontrolować zachodzące zmiany na przestrzeni określonego czasu.

9) W przypadku kobiet zidentyfikowano następujący układ czynników potencjalnie najlepiej tłumaczących ryzyko uzależnienia od seksu internetowego:

- podejmowanie IAS relacyjnych,
- niski poziom kompetencji relacyjnych,
- aktywności internetowe motywowane chęcią poszukiwania partnera w sieci,
- pozytywna postawa wobec IAS indywidualnych
- oraz aktywne radzenie sobie ze stresem

10) W przypadku mężczyzn zidentyfikowano nieco odmienny układ wyznaczników ryzyka uzależnienia od seksu internetowego:

- podejmowanie IAS relacyjnych,
- niski poziom kompetencji relacyjnych,
- korzystanie z erotyki w sieci motywowane chęcią regulowania swoich emocji,
- doświadczanie lęku przed odrzuceniem
- stosowanie strategii unikowych w radzeniu sobie ze stresem

Rekomendacje

1. W kontekście zagrożeń związanych z rozwojem nałogowego korzystania z seksu internetowego wśród studentów należy podjąć szeroko zakrojone działania profilaktyczne obejmujące zarówno dzieci jak i ich rodziców, środowiska szkolne, środowiska uniwersyteckie, środowiska lokalne, jak również całe społeczeństwo.
2. Profilaktyka uniwersalna powinna być prowadzona na różnych poziomach i obejmować: rozwijanie kompetencji społecznych oraz relacyjnych, uczenie i wzmacnianie konstruktywnych strategii radzenia sobie w sytuacjach trudnych (jak np. planowanie i podejmowanie aktywnych działań, poszukiwanie informacji, korzystanie ze wsparcia społecznego), kształtowanie pozytywnych relacji rówieśniczych dające poczucie wsparcia i przynależności do grupy;

3. Profilaktyka uniwersalna skierowana do rodziców powinna wzmacniać kompetencje rodzicielskie oraz wychowawcze, jak również kompetencje medialne, umożliwiające wychowywanie dzieci do racjonalnego i krytycznego korzystania z mediów (w tym z Internetu).
4. Konieczne są szeroko zakrojone i zorganizowane działania na rzecz edukacji medialnej dzieci, młodzieży i studentów, aby kształtować w nich kompetencje do krytycznego i odpowiedzialnego korzystania z Internetu. Istotna jest również edukacja w zakresie zagrożeń oraz negatywnych konsekwencji korzystania z seksu internetowego oraz kształtowania odpowiedzialnych postaw wobec internetowych aktywności seksualnych.
5. W środowiskach uniwersyteckich, zwłaszcza na pierwszych latach studiów, warto byłoby opracować taki system oddziaływań, który z jednej strony miałby na celu edukację prozdrowotną, edukację medialną oraz kształtowanie kompetencji społecznych, a z drugiej pozwalałby na identyfikację osób zagrożonych uzależnieniem od seksu internetowego oraz udzielenie im odpowiedniego wsparcia i pomocy.
6. Biorąc pod uwagę społeczne konsekwencje uzależnienia od seksu internetowego warto kontynuować badania w tym zakresie, aby jak najlepiej poznać specyfikę zjawiska, czynniki ryzyka i czynniki ochraniające, które są charakterystyczne dla polskiej populacji. Wskazane byłoby przeprowadzenie badań podłużnych pozwalających ująć dynamikę oraz mechanizmy rozwoju uzależnienia od seksu internetowego.
7. W dalszych badaniach dotyczących tego zjawiska należałoby uwzględnić szerszą populację studentów – obejmując badaniami obszar całego kraju. Warto również objąć badaniami inne grupy potencjalnych użytkowników Internetu – m.in. osoby dorosłe w okresie średniej i późnej dorosłości, jak również osoby uzależnione od seksu internetowego. Ważnym aspektem byłoby również uwzględnienie innych ważnych zmiennych, które prawdopodobnie pełnią znaczącą rolę w procesie uzależnienia od seksu internetowego, jak np. religijność, zażywanie substancji psychoaktywnych, przekonania na temat seksu internetowego, system wartości oraz poczucie osamotnienia.

WYKAZ ŹRÓDEŁ I PUBLIKACJI WYKORZYSTANYCH PRZY REALIZACJI PROJEKTU

- Albright, J. M. (2008). Sex in America Online: An Exploration of Sex, Marital Status, and Sexual Identity in Internet Sex Seeking and Its Impacts. *Journal of Sex Research*, 45(2), 175–186. <http://doi.org/10.1080/00224490801987481>
- Ballester-Arnal, R., Giménez-García, C., Gil-Llario, M. D., & Castro-Calvo, J. (2016). Cybersex in the 'Net generation': Online sexual activities among Spanish adolescents. *Computers in Human Behavior*, 57, 261–266. <http://doi.org/10.1016/j.chb.2015.12.036>
- Barak, A., Fisher, W. A., & Cooper, A. (2002). The future of Internet sexuality. *Sex and the Internet: A Guide Book for Clinicians*, 267–280.
- Bartholomew, K., & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: a test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2), 226.
- Barwick, H. (2003). *A guide to the research into the effects of sexually explicit films and videos*. Office of Film & Literature Classification. Retrieved from <http://3www.melonfarmers.co.uk/pdfs/nzres.pdf>
- Bergner, R. M., & Bridges, A. J. (2002). The Significance of Heavy Pornography Involvement for Romantic Partners: Research and Clinical Implications. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 28(3), 193–206. <http://doi.org/10.1080/009262302760328235>
- Birnbaum, G. E., Reis, H. T., Mikulincer, M., Gillath, O., & Orpaz, A. (2006). When sex is more than just sex: attachment orientations, sexual experience, and relationship quality. *Journal of Personality and Social Psychology*, 91(5), 929.
- Bleakley, A., Hennessy, M., Fishbein, M., & Jordan, A. (2008). It Works Both Ways: The Relationship Between Exposure to Sexual Content in the Media and Adolescent Sexual Behavior. *Media Psychology*, 11(4), 443–461. <http://doi.org/10.1080/15213260802491986>
- Bleakley, A., Hennessy, M., Fishbein, M., & Jordan, A. (2009). How Sources of Sexual Information Relate to Adolescents' Beliefs about Sex. *American Journal of Health Behavior*, 33(1), 37–48.
- Błachnio, A. (2007). Przegląd wybranych badań nad wpływem Internetu na dobrostan psychiczny i kontakty społeczne użytkowników. *Psychologia Społeczna*, tom 2, 3-4 (5), s. 225-233.
- Błachnio, A., Przepiórka, A., Rowiński, T. (2014). Dysfunkcyjne korzystanie z Internetu – przegląd badań. *Psychologia Społeczna*, tom 9, 4 (31), s. 378-395.
- Bogaert, A. F., & Sadava, S. (2002). Adult attachment and sexual behavior. *Personal Relationships*, 9(2), 191–204.
- Boies, S. C. (2002). University students' uses of and reactions to online sexual information and entertainment: Links to online and offline sexual behaviour. *The Canadian Journal of Human Sexuality*, 11(2), 77.
- Boies, S. C., Cooper, A., & Osborne, C. S. (2004). Variations in Internet-Related Problems and Psychosocial Functioning in Online Sexual Activities: Implications for Social and Sexual Development of Young Adults. *CyberPsychology & Behavior*, 7(2), 207–230. <http://doi.org/10.1089/109493104323024474>

- Brand, D., Young, K., & Laier, C. (2013). Prefrontal control and internet addiction: a theoretical model and review of neuropsychological and neuroimaging findings. *Frontiers in Human Neuroscience*, 8, 375–375. <http://doi.org/10.3389/fnhum.2014.00375>
- Brand, M., Laier, C., Pawlikowski, M., Schächtle, U., Schöler, T., & Altstötter-Gleich, C. (2011). Watching Pornographic Pictures on the Internet: Role of Sexual Arousal Ratings and Psychological–Psychiatric Symptoms for Using Internet Sex Sites Excessively. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 14(6), 371–377. <http://doi.org/10.1089/cyber.2010.0222>
- Brand, M., Young, K. S., & Laier, C. (2014). Prefrontal Control and Internet Addiction: A Theoretical Model and Review of Neuropsychological and Neuroimaging Findings. *Frontiers in Human Neuroscience*, 8. <http://doi.org/10.3389/fnhum.2014.00375>
- Braun-Courville, D. K., & Rojas, M. (2009). Exposure to Sexually Explicit Web Sites and Adolescent Sexual Attitudes and Behaviors. *Journal of Adolescent Health*, 45(2), 156–162. <http://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2008.12.004>
- Bridges, A. J., & Morokoff, P. J. (2011). Sexual media use and relational satisfaction in heterosexual couples. *Personal Relationships*, 18(4), 562–585.
- Brown, J. D., & L'Engle, K. L. (2009). X-rated sexual attitudes and behaviors associated with US early adolescents' exposure to sexually explicit media. *Communication Research*, 36(1), 129–151.
- Bryant, P., & Shim, J. W. (2008). Gender, sexual affect, and motivations for Internet pornography use. *International Journal of Sexual Health*, 20(3), 187–199.
- Byers, E. S. (1996). How well does the traditional sexual script explain sexual coercion? Review of a program of research. *Journal of Psychology & Human Sexuality*, 8(1–2), 7–25.
- Byers, E. S., & Shaughnessy, K. (2014). Attitudes toward online sexual activities. <http://doi.org/10.5817/CP2014-1-10>
- Caplan, S. E. (2005). A social skill account of problematic Internet use. *Journal of Communication*, 55(4), 721–736.
- Carnes, P. J., Delmonico, D. L., Griffin, E. J., & Moriarity, J. M. (n.d.). *Cyberseks. Skuteczna walka z uzależnieniem*. Poznań: Media Rodzina.
- Carnes, P. J., Delmonico, D. L., Griffin, E., & Moriarity, J. M. (2007). *In the Shadows of the Net: Breaking Free of Compulsive Online Sexual Behavior* (Second Edition edition). Center City, Minn: Hazelden.
- Carroll, J. S., Padilla-Walker, L. M., Nelson, L. J., Olson, C. D., McNamara Barry, C., & Madsen, S. D. (2008). Generation XXX: Pornography Acceptance and Use Among Emerging Adults. *Journal of Adolescent Research*, 23(1), 6–30. <http://doi.org/10.1177/0743558407306348>
- Chivers, M. L., & Bailey, J. M. (2005). A sex difference in features that elicit genital response. *Biological Psychology*, 70(2), 115–120. <http://doi.org/10.1016/j.biopsycho.2004.12.002>
- Cieślak, R., Sęk, H. (2015). *Wsparcie społeczne, stres i zdrowie*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN
- Cooper, A., Delmonico, D. L., & Burg, R. (2000). Cybersex users, abusers, and compulsives: New findings and implications. *Sexual Addiction & Compulsivity*, 7(1–2), 5–29. <http://doi.org/10.1080/10720160008400205>

- Cooper, A., Delmonico, D. L., Griffin-Shelley, E., & Mathy, R. M. (2004). Online Sexual Activity: An Examination of Potentially Problematic Behaviors. *Sexual Addiction & Compulsivity*, 11(3), 129–143. <http://doi.org/10.1080/10720160490882642>
- Cooper, A., Griffin-Shelley, E., Delmonico, D. L., & Mathy, R. M. (2001). Online sexual problems: Assessment and predictive variables. *Sexual Addiction & Compulsivity: The Journal of Treatment and Prevention*, 8(3–4), 267–285.
- Cooper, A., Månsson, S.-A., Daneback, K., Tikkanen, R., & Ross, M. (2003). Predicting the future of Internet sex: Online sexual activities in Sweden. *Sexual and Relationship Therapy*, 18(3), 277–291. <http://doi.org/10.1080/1468199031000153919>
- Cooper, A., Morahan-Martin, J., Mathy, R. M., & Maheu, M. (2002). Toward an Increased Understanding of User Demographics in Online Sexual Activities. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 28(2), 105–129. <http://doi.org/10.1080/00926230252851861>
- Daneback, K., & Ross, M. W. (2011). The complexity of internet sexuality. Retrieved from <http://www.karger.com/Article/Fulltext/328920>
- Daneback, K., Cooper, A., & Månsson, S.-A. (2005). An Internet Study of Cybersex Participants. *Archives of Sexual Behavior*, 34(3), 321–328. <http://doi.org/10.1007/s10508-005-3120-z>
- Daneback, K., Månsson, S.-A., & Ross, M. (2007). Using the Internet to Find Offline Sex Partners. *CyberPsychology & Behavior*, 10(1), 100–107. <http://doi.org/10.1089/cpb.2006.9986>
- Daneback, K., Ross, M. W., & Månsson, S.-A. (2006). Characteristics and Behaviors of Sexual Compulsives Who Use the Internet for Sexual Purposes. *Sexual Addiction & Compulsivity*, 13(1), 53–67. <http://doi.org/10.1080/10720160500529276>
- Daneback, K., Ross, M. W., & Månsson, S.-A. (2008). Bisexuality and Sexually Related Activities on the Internet. *Journal of Bisexuality*, 8(1–2), 115–129. <http://doi.org/10.1080/15299710802142317>
- Darling, N., Toyokawa, C. (1997) *Construction and Validation of the Parenting Style Inventory II (PSI-II)*. Department of Human Development and Family Studies. The Pennsylvania State University. Niepublikowany maszynopis. Pobrany: www.oberlin.edu/faculty/ndarling/lab/psiii.pdf
- Davis, K. C., Norris, J., George, W. H., Martell, J., & Heiman, J. R. (2006). Rape-myth congruent beliefs in women resulting from exposure to violent pornography effects of alcohol and sexual arousal. *Journal of Interpersonal Violence*, 21(9), 1208–1223.
- Delmonico, D. (2003). Cybersex: Changing the way we relate. Retrieved from <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/1468199031000153892>
- Delmonico, D. L., & Carnes, P. J. (1999). Virtual Sex Addiction: When Cybersex Becomes the Drug of Choice. *CyberPsychology & Behavior*, 2(5), 457–463. <http://doi.org/10.1089/cpb.1999.2.457>
- Delmonico, D. L., & Griffin, E. J. (2010). Cybersex addiction and compulsivity. *Internet Addiction: A Handbook and Guide to Evaluation and Treatment*, 112–135.

- Delmonico, D., & Miller, J. (2003). The Internet Sex Screening Test: A comparison of sexual compulsives versus non-sexual compulsives. *Sexual and Relationship Therapy*, 18(3), 261–276.
- Dobrowolska, M. (2008). Wirtualny seks i zdrada w ocenie osób dorosłych. In B. Szmigielska (red.). *Całe życie w sieci* (pp. 241–264). Kraków.
- Döring, N. M. (2009). The Internet's impact on sexuality: A critical review of 15years of research. *Computers in Human Behavior*, 25(5), 1089–1101. <http://doi.org/10.1016/j.chb.2009.04.003>
- Döring, N., Daneback, K., Shaughnessy, K., Grov, C., & Byers, E. S. (2015). Online Sexual Activity Experiences Among College Students: A Four-Country Comparison. *Archives of Sexual Behavior*, 1–12.
- Downs, D. M., James, S., & Cowan, G. (2006). Body objectification, self-esteem, and relationship satisfaction: A comparison of exotic dancers and college women. *Sex Roles*, 54(11–12), 745–752.
- Drouin, M., & Landgraff, C. (2012). Texting, sexting, and attachment in college students' romantic relationships. *Computers in Human Behavior*, 28(2), 444–449. <http://doi.org/10.1016/j.chb.2011.10.015>
- Drouin, M., & Tobin, E. (2014). Unwanted but consensual sexting among young adults: Relations with attachment and sexual motivations. *Computers in Human Behavior*, 31, 412–418. <http://doi.org/10.1016/j.chb.2013.11.001>
- Duffy, A., Dawson, D. L., & das Nair, R. (2016). Pornography Addiction in Adults: A Systematic Review of Definitions and Reported Impact. *The Journal of Sexual Medicine*, 13(5), 760–777. <http://doi.org/10.1016/j.jsxm.2016.03.002>
- Edwards, W. (2012). Applying a Sexual Health Model to the Assessment and Treatment of Internet Sexual Compulsivity. *Sexual Addiction & Compulsivity*, 19(1–2), 3–15. <http://doi.org/10.1080/10720162.2012.660433>
- Erikson, E. H. (2004). *Tożsamość a cykl życia*. Zysk i S-ka.
- Feeney, J. A., Peterson, C., Gallois, C., & Terry, D. J. (2000). Attachment style as a predictor of sexual attitudes and behavior in late Adolescence. *Psychology & Health*, 14(6), 1105–1122. <http://doi.org/10.1080/08870440008407370>
- Ferree, M. (2003). Women and the web: Cybersex activity and implications. *Sexual and Relationship Therapy*, 18(3), 385–393.
- Frale, D. E., Johnson, A. E., & Kellman, H. (1997). Seeing masculine men, sexy women, and gender differences: Exposure to pornography and cognitive constructions of gender. *Journal of Personality*, 65(2), 311–355.
- Gaś, Z., B. (1994). *Rodzina a uzależnienia*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Gilliland, R., South, M., Carpenter, B. N., & Hardy, S. A. (2011). The Roles of Shame and Guilt in Hypersexual Behavior. *Sexual Addiction & Compulsivity*, 18(1), 12–29. <http://doi.org/10.1080/10720162.2011.551182>
- Goodson, P., McCormick, D., & Evans, A. (2001). Searching for sexually explicit materials on the Internet: An exploratory study of college students' behavior and attitudes. *Archives of Sexual Behavior*, 30(2), 101–118.
- Gordon-Messer, D., Bauermeister, J. A., Grodzinski, A., & Zimmerman, M. (2013). Sexting Among Young Adults. *Journal of Adolescent Health*, 52(3), 301–306. <http://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2012.05.013>

- Green, B. A., Carnes, S., Carnes, P. J., & Weinman, E. A. (2012). Cybersex Addiction Patterns in a Clinical Sample of Homosexual, Heterosexual, and Bisexual Men and Women. *Sexual Addiction & Compulsivity*, 19(1–2), 77–98. <http://doi.org/10.1080/10720162.2012.658343>
- Griffiths, M. (2001). Sex on the internet: Observations and implications for internet sex addiction. *The Journal of Sex Research*, 38(4), 333–342. <http://doi.org/10.1080/00224490109552104>
- Griffiths, M. (2004). Sex addiction on the Internet. *Janus Head*, 7(1), 188–217.
- Griffiths, M. (2012). Internet sex addiction: A review of empirical research. *Addiction Research & Theory*, 20(2), 111–124. <http://doi.org/10.3109/16066359.2011.588351>
- Grov, C., Gillespie, B. J., Royce, T., & Lever, J. (2011). Perceived Consequences of Casual Online Sexual Activities on Heterosexual Relationships: A U.S. Online Survey. *Archives of Sexual Behavior*, 40(2), 429–439. <http://doi.org/10.1007/s10508-010-9598-z>
- Häggström-Nordin, E., Tydén, T., Hanson, U., & Larsson, M. (2009). Experiences of and attitudes towards pornography among a group of Swedish high school students. *The European Journal of Contraception & Reproductive Health Care*, 14(4), 277–284.
- Hald, G. M. (2006). Gender Differences in Pornography Consumption among Young Heterosexual Danish Adults. *Archives of Sexual Behavior*, 35(5), 577–585. <http://doi.org/10.1007/s10508-006-9064-0>
- Hazan, C., & Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3), 511.
- Impett, E. A., Henson, J. M., Breines, J. G., Schooler, D., & Tolman, D. L. (2011). Embodiment Feels Better Girls' Body Objectification and Well-Being Across Adolescence. *Psychology of Women Quarterly*, 35(1), 46–58.
- Izdebski, Z. (2010). *Seks Polaków w Internecie. Raport Polpharmy na temat seksualności polaków w internecie*,. Retrieved from http://www.opzs.pl/uploads/assets/files/Seks_Polakow_w_Internecie_materiały.pdf
- Izdebski, Z. (2012). Seksualność Polaków na początku XXI wieku. *Studium badawcze*. Kraków: Wyd. UJ.
- Juczyński, Z., Ogińska-Bulik, N., (2009) Narzędzia Pomiaru Stresu i Radzenia Sobie ze Stresem. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.
- Kaliszewska, K. (2007). Nadmierne używanie Internetu: charakterystyka psychologiczna. Poznań: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza
- Karila, L., Wery, A., Weinstein, A., Cottencin, O., Petit, A., Reynaud, M., & Billieux, J. (2014). Sexual Addiction or Hypersexual Disorder: Different Terms for the Same Problem? A Review of the Literature. *Current Pharmaceutical Design*, 20(25), 4012–4020.
- Klaassen, M. J. E., & Peter, J. (2015). Gender (In)equality in Internet Pornography: A Content Analysis of Popular Pornographic Internet Videos. *The Journal of Sex Research*, 52(7), 721–735. <http://doi.org/10.1080/00224499.2014.976781>
- Krafka, C., Linz, D., Donnerstein, E., & Penrod, S. (1997). Women's reactions to sexually aggressive mass media depictions. *Violence Against Women*, 3(2), 149–181.

- Laconi, S., Tricard, N., Chabrol, H. (2015). Differences between specific and generalized problematic Internet uses according to gender, age, time spent online and psychopathological symptoms. *Computers in Human Behavior*, 48, s. 236-244.
- Laier, C., Pawlikowski, M., Pekal, J., Schulte, F. P., & Brand, M. (2013a). Cybersex addiction: Experienced sexual arousal when watching pornography and not real-life sexual contacts makes the difference. *Journal of Behavioral Addictions*, 2(2), 100–107. <http://doi.org/10.1556/JBA.2.2013.002>
- Laskowska, E., Kuciński, M. (2010). Internet a relacje międzyludzkie. Bydgoszcz: Wydawnictwo UKW.
- Lefkowitz, E. S., Gillen, M. M., Shearer, C. L., & Boone, T. L. (2004). Religiosity, sexual behaviors, and sexual attitudes during emerging adulthood. *Journal of Sex Research*, 41(2), 150–159.
- Leśnicka, A. (2008). Uzależnienie od cyberseksu–znak czasu czy jednostka nozologiczna. *Przegląd Seksuologiczny*, 15, 3.
- Leśnicka, A. (2009). Cyberseks w polskim internecie-ankieta dla użytkowników czatów erotycznych. *Seksuologia Polska*, 7(1), 9–14.
- Liu, C.-Y., & Kuo, F.-Y. (2007). A Study of Internet Addiction through the Lens of the Interpersonal Theory. *CyberPsychology & Behavior*, 10(6), 799–804. <http://doi.org/10.1089/cpb.2007.9951>
- Lo, V., & Wei, R. (2005). Exposure to Internet Pornography and Taiwanese Adolescents' Sexual Attitudes and Behavior. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 49(2), 221–237. http://doi.org/10.1207/s15506878jobem4902_5
- Löfgren-Mårtenson, L., & Månsson, S.-A. (2010). Lust, Love, and Life: A Qualitative Study of Swedish Adolescents' Perceptions and Experiences with Pornography. *The Journal of Sex Research*, 47(6), 568–579. <http://doi.org/10.1080/00224490903151374>
- Luder, M.-T., Pittet, I., Berchtold, A., Akre, C., Michaud, P.-A., & Suris, J.-C. (2011). Associations Between Online Pornography and Sexual Behavior Among Adolescents: Myth or Reality? *Archives of Sexual Behavior*, 40(5), 1027–1035. <http://doi.org/10.1007/s10508-010-9714-0>
- Makaruk, K., Wójcik S. (2013). Nadużywanie internetu przez młodzież. Wyniki badania EU NET ADB. Dziecko krzywdzone. Teoria, badania, praktyka, 12(1), s. 35– 48.
- Meerkerk, G.-J., Eijnden, R. J. J. M. V. D., & Garretsen, H. F. L. (2006). Predicting Compulsive Internet Use: It's All about Sex! *CyberPsychology & Behavior*, 9(1), 95–103. <http://doi.org/10.1089/cpb.2006.9.95>
- Mesch, G. S. (2009). Social bonds and Internet pornographic exposure among adolescents. *Journal of Adolescence*, 32(3), 601–618.
- Mettey, A. (2003). Associations between internet sex seeking and STI associated risk behaviours among men who have sex with men. *Sexually Transmitted Infections*, 79(6), 466–468. <http://doi.org/10.1136/sti.79.6.466>
- Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2010). *Attachment in Adulthood: Structure, Dynamics, and Change*. Guilford Press.
- Morgan, E. M. (2011). Associations between Young Adults' Use of Sexually Explicit Materials and Their Sexual Preferences, Behaviors, and Satisfaction. *Journal of Sex Research*, 48(6), 520–530. <http://doi.org/10.1080/00224499.2010.543960>

- Nowosielski, K. (2010). Cyberseksualność. In Z. Lew-Starowicz, V. Skrzypulec, (red.), *Pozdstawy seksuologii*. Warszawa.
- O'Sullivan, L. F. (2014). Linking Online Sexual Activities to Health Outcomes Among Teens: Linking Online Sexual Activities to Health Outcomes Among Teens. *New Directions for Child and Adolescent Development*, 2014(144), 37–51. <http://doi.org/10.1002/cad.20059>
- Owens, E. W., Behun, R. J., Manning, J. C., & Reid, R. C. (2012). The impact of Internet pornography on adolescents: A review of the research. *Sexual Addiction & Compulsivity*, 19(1–2), 99–122.
- Palus, K. (2010). *Wybrane psychologiczne uwarunkowania braku partnera życiowego w okresie wczesnej dorosłości*. Wydawnictwo Naukowe WNS UAM.
- Peter, J., & Valkenburg, P. M. (2009). Adolescents' exposure to sexually explicit internet material and notions of women as sex objects: Assessing causality and underlying processes. *Journal of Communication*, 59(3), 407–433.
- Peter, J., & Valkenburg, P. M. (2010). Processes underlying the effects of adolescents' use of sexually explicit internet material: The role of perceived realism. *Communication Research*, 37(3), 375–399.
- Peter, J., & Valkenburg, P. M. (2011). The Influence of Sexually Explicit Internet Material on Sexual Risk Behavior: A Comparison of Adolescents and Adults. *Journal of Health Communication*, 16(7), 750–765. <http://doi.org/10.1080/10810730.2011.551996>
- Petersen, J. L., & Hyde, J. S. (2010). A meta-analytic review of research on gender differences in sexuality, 1993–2007. *Psychological Bulletin*, 136(1), 21.
- Poulsen, F. O., Busby, D. M., & Galovan, A. M. (2013). Pornography Use: Who Uses It and How It Is Associated with Couple Outcomes. *Journal of Sex Research*, 50(1), 72–83. <http://doi.org/10.1080/00224499.2011.648027>
- Pozdał, M. (2008). Cyberseks - cyberprzejemność? Internetowa aktywność seksualna. Nowe możliwości i zagrożenia. In A. Jodko (red.). *Tabu seksuologii. Wątpliwości trudne tematy, dylematy w seksuologii i edukacji seksualnej* (pp. 117–134). Warszawa: Wydawnictwo SWPS 'Academica'.
- Price, J., Patterson, R., Regnerus, M., & Walley, J. (2016). How Much More XXX is Generation X Consuming? Evidence of Changing Attitudes and Behaviors Related to Pornography Since 1973. *The Journal of Sex Research*, 53(1), 12–20. <http://doi.org/10.1080/00224499.2014.1003773>
- Putnam, D. E., & Maheu, M. M. (2000). Online sexual addiction and compulsivity: Integrating web resources and behavioral telehealth in treatment. *Sexual Addiction & Compulsivity*, 7(1–2), 91–112. <http://doi.org/10.1080/10720160008400209>
- Reiko, A., Mieko, T., Akira S. (2005). Effects of Internet Use on Junior High School Students' Loneliness and Social Support. *The Japanese Journal of Personality*, 14(1), s. 69-79.
- Rimington, D. D., & Gast, J. (2007). Cybersex use and abuse: Implications for health education. *American Journal of Health Education*, 38(1), 34–40.

- Romito, P., & Beltramini, L. (2011). Watching Pornography: Gender Differences, Violence and Victimization. An Exploratory Study in Italy. *Violence Against Women*, 17(10), 1313–1326. <http://doi.org/10.1177/1077801211424555>
- Ross, M. W., Mla ansson, S.-A., & Daneback, K. (2012). Prevalence, severity, and correlates of problematic sexual Internet use in Swedish men and women. *Archives of Sexual Behavior*, 41(2), 459–466.
- Sabina, C., Wolak, J., & Finkelhor, D. (2008). The nature and dynamics of Internet pornography exposure for youth. *CyberPsychology & Behavior*, 11(6), 691–693.
- Saleh, F., Jr, A. G., & Judge, A. (2014). *Adolescent Sexual Behavior in the Digital Age: Considerations for Clinicians, Legal Professionals and Educators*. Oxford University Press.
- Sanders, C. E., Field, T. M., Miguel, D., & Kaplan, M. (2000). The relationship of Internet use to depression and social isolation among adolescents. *Adolescence*, 35(138), 237.
- Schimmenti, A., Passanisi, A., Gervasi, A. M., Manzella, S., & Fama, F. I. (2014). Insecure attachment attitudes in the onset of problematic Internet use among late adolescents. *Child Psychiatry & Human Development*, 45(5), 588–595.
- Schneider, J. P. (2000). A qualitative study of cybersex participants: Gender differences, recovery issues, and implications for therapists. *Sexual Addiction & Compulsivity: The Journal of Treatment and Prevention*, 7(4), 249–278.
- Shaughnessy, K., & Byers, E. S. (2014). Contextualizing cybersex experience: Heterosexually identified men and women's desire for and experiences with cybersex with three types of partners. *Computers in Human Behavior*, 32, 178–185. <http://doi.org/10.1016/j.chb.2013.12.005>
- Shaughnessy, K., Byers, E. S., & Walsh, L. (2011). Online Sexual Activity Experience of Heterosexual Students: Gender Similarities and Differences. *Archives of Sexual Behavior*, 40(2), 419–427. <http://doi.org/10.1007/s10508-010-9629-9>
- Shaughnessy, K., Byers, E. S., Clowater, S. L., & Kalinowski, A. (2014). Self-appraisals of arousal-oriented online sexual activities in university and community samples. *Archives of Sexual Behavior*, 43(6), 1187–1197.
- Shaw, S. M. (1999). Men's leisure and women's lives: the impact of pornography on women. *Leisure Studies*, 18(3), 197–212. <http://doi.org/10.1080/026143699374925>
- Sirianni, J. M., & Vishwanath, A. (2016). Problematic Online Pornography Use: A Media Attendance Perspective. *The Journal of Sex Research*, 53(1), 21–34. <http://doi.org/10.1080/00224499.2014.980496>
- Skowroński, D., & Nowicka, M. (2008). Kto korzysta z seksu internetowego w Polsce? *Seksuologia Polska*, 6(1), 6–13.
- Snagowski, J., Wegmann, E., Pekal, J., Laier, C., & Brand, M. (2015). Implicit associations in cybersex addiction: Adaption of an Implicit Association Test with pornographic pictures. *Addictive Behaviors*, 49, 7–12. <http://doi.org/10.1016/j.addbeh.2015.05.009>
- Sprecher, S. (2013). Attachment style and sexual permissiveness: The moderating role of gender. *Personality and Individual Differences*, 55(4), 428–432. <http://doi.org/10.1016/j.paid.2013.04.005>

- Staley, C., & Prause, N. (2013). Erotica Viewing Effects on Intimate Relationships and Self/Partner Evaluations. *Archives of Sexual Behavior*, 42(4), 615–624. <http://doi.org/10.1007/s10508-012-0034-4>
- Stefanou, C., & McCabe, M. P. (2012). Adult Attachment and Sexual Functioning: A Review of Past Research. *The Journal of Sexual Medicine*, 9(10), 2499–2507. <http://doi.org/10.1111/j.1743-6109.2012.02843.x>
- Stewart, D. N., & Szymanski, D. M. (2012). Young adult women's reports of their male romantic partner's pornography use as a correlate of their self-esteem, relationship quality, and sexual satisfaction. *Sex Roles*, 67(5–6), 257–271.
- Štulhofer, A., Buško, V., & Landripet, I. (2010). Pornography, sexual socialization, and satisfaction among young men. *Archives of Sexual Behavior*, 39(1), 168–178.
- Sun, C., Bridges, A., Johnson, J. A., & Ezzell, M. B. (2016). Pornography and the male sexual script: An analysis of consumption and sexual relations. *Archives of Sexual Behavior*, 45(4), 983–994.
- Szymanski, D. M., & Stewart-Richardson, D. N. (2014). Psychological, Relational, and Sexual Correlates of Pornography Use on Young Adult Heterosexual Men in Romantic Relationships. *The Journal of Men's Studies*, 22(1), 64–82. <http://doi.org/10.3149/jms.2201.64>
- Twohig, M. P., Crosby, J. M., & Cox, J. M. (2009). Viewing Internet Pornography: For Whom is it Problematic, How, and Why? *Sexual Addiction & Compulsivity*, 16(4), 253–266. <http://doi.org/10.1080/10720160903300788>
- Tylka, T. L. (2015). No harm in looking, right? Men's pornography consumption, body image, and well-being. *Psychology of Men & Masculinity*, 16(1), 97.
- Ulfik-Jaworska, I. (2012a). Korzystanie z pornografii a ryzykowne zachowania seksualne młodych mężczyzn. In T. Rostowska, W. Budziński (red.), *Zawodowe i zdrowotne problemy człowieka w różnych okresach dorosłości. Perspektywa psychologiczna* (pp. 202–227). Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.
- Ulfik-Jaworska, I. (2012b). Uzależnienie od seksu internetowego - trudności terminologiczne i diagnostyczne. In J. Jęczyński, K. Komsta (red.), *Człowiek w I@bryncie sieci* (p. 169–190). Lublin.
- van de Bongardt, D., Yu, R., Deković, M., & Meeus, W. H. (2015). Romantic relationships and sexuality in adolescence and young adulthood: The role of parents, peers, and partners. *European Journal of Developmental Psychology*, 12(5), 497–515.
- van den Eijnden, R. J., Meerkerk, G.-J., Vermulst, A. A., Spijkerman, R., & Engels, R. C. (2008). Online communication, compulsive Internet use, and psychosocial well-being among adolescents: a longitudinal study. *Developmental Psychology*, 44(3), 655.
- Velezmo, R., Negy, C., & Livia, J. (2012). Online Sexual Activity: Cross-National Comparison Between United States and Peruvian College Students. *Archives of Sexual Behavior*, 41(4), 1015–1025. <http://doi.org/10.1007/s10508-011-9862-x>
- Wang, E. S., Wang, M., C. (2013). Social support and social interaction ties on Internet addiction: integrating online and offline contexts. *Cyberpsychol Behav Soc Netw*, 16(11), s. 843–849.

- Ward, L. M. (2003). Understanding the role of entertainment media in the sexual socialization of American youth: A review of empirical research. *Developmental Review*, 23(3), 347–388. [http://doi.org/10.1016/S0273-2297\(03\)00013-3](http://doi.org/10.1016/S0273-2297(03)00013-3)
- Waszyńska, K. (2009). Uzależnienie od cyberseksu. Problemy diagnostyczne. In B. Szmigielska (red.), *Psychologiczne konteksty Internetu*. Kraków.
- Waszyńska, K. (2015). W (nie) rzeczywistej relacji z Innym, czyli miłość i seks w cyberprzestrzeni. Retrieved from <https://repozytorium.amu.edu.pl/handle/10593/13703>
- Wei, M., Russell, D. W., Mallinckrodt, B., & Vogel, D. L. (2007). The Experiences in Close Relationship Scale (ECR)-short form: Reliability, validity, and factor structure. *Journal of Personality Assessment*, 88(2), 187–204.
- Weiser, E. B. (2000). Gender differences in Internet use patterns and Internet application preferences: A two-sample comparison. *CyberPsychology and Behavior*, 3(2), 167–178.
- Weisskirch, R. S., & Delevi, R. (2011). 'Sexting' and adult romantic attachment. *Computers in Human Behavior*, 27(5), 1697–1701. <http://doi.org/10.1016/j.chb.2011.02.008>
- Wéry, A., & Billieux, J. (2015). Problematic cybersex: Conceptualization, assessment, and treatment. *Addictive Behaviors*. <http://doi.org/10.1016/j.addbeh.2015.11.007>
- Wéry, A., & Billieux, J. (2016). Online sexual activities: An exploratory study of problematic and non-problematic usage patterns in a sample of men. *Computers in Human Behavior*, 56, 257–266. <http://doi.org/10.1016/j.chb.2015.11.046>
- Wéry, A., Burnay, J., Karila, L., & Billieux, J. (2015). The Short French Internet Addiction Test Adapted to Online Sexual Activities: Validation and Links With Online Sexual Preferences and Addiction Symptoms. *The Journal of Sex Research*, 0(0), 1–10. <http://doi.org/10.1080/00224499.2015.1051213>
- Wiederman, M. W. (2005). The Gendered Nature of Sexual Scripts. *The Family Journal*, 13(4), 496–502. <http://doi.org/10.1177/1066480705278729>
- Wright, P. J., & Randall, A. K. (2012). Internet pornography exposure and risky sexual behavior among adult males in the United States. *Computers in Human Behavior*, 28(4), 1410–1416. <http://doi.org/10.1016/j.chb.2012.03.003>
- Wright, P. J., Bae, S., & Funk, M. (2013). United States Women and Pornography Through Four Decades: Exposure, Attitudes, Behaviors, Individual Differences. *Archives of Sexual Behavior*, 42(7), 1131–1144. <http://doi.org/10.1007/s10508-013-0116-y>
- Yellowlees, P. M., & Marks, S. (2007). Problematic Internet use or Internet addiction? *Computers in Human Behavior*, 23(3), 1447–1453. <http://doi.org/10.1016/j.chb.2005.05.004>
- Yoder, V. C., Virden, T. B., & Amin, K. (2005). Internet Pornography and Loneliness: An Association? *Sexual Addiction & Compulsivity*, 12(1), 19–44. <http://doi.org/10.1080/10720160590933653>
- Young, K. S. (1998). *Caught in the Net: How to Recognize the Signs of Internet Addiction--and a Winning Strategy for Recovery*. John Wiley & Sons.

- Young, K. S. (2008). Internet Sex Addiction: Risk Factors, Stages of Development, and Treatment. *American Behavioral Scientist*, 52(1), 21–37. <http://doi.org/10.1177/0002764208321339>
- Zapf, J. L., Greiner, J., & Carroll, J. (2008). Attachment styles and male sex addiction. *Sexual Addiction & Compulsivity*, 15(2), 158–175.
- Zheng, L., & Zheng, Y. (2014). Online sexual activity in Mainland China: Relationship to sexual sensation seeking and sociosexuality. *Computers in Human Behavior*, 36, 323–329. <http://doi.org/10.1016/j.chb.2014.03.062>